

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. I. Post Adæ lapsum Deus ita providit omnibus hominibus media succientia ad salutem, ut nulli ea neget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](#)

fuit pro statu innocentiae seu naturae integræ de mediis necessariis ad præmerendam salutem æternam, ad quam à Deo ordinati erant (provisum, inquam, pro se & suis posteris) cur non indidem Angelo pro statu sue via? Siquidem nullum salutis impedimentum pati poterat; nequæ ob demeritum peccati, vel aliam rationem erat, cur illi Deus subtraheret media, proximè & adæquatè sufficientia ad salutem præmerendam.

S. Aug. Atque in hac veritate D. omnes Catholici facile convenient, quāvis magna controversia sit; utrum post lapsum primorum parentum, non obstante demerito peccati, Deus ex misericordia sua providerit omnibus hominibus media necessary ad salutem. Dico: Ex misericordia; quia, ut eleganter D. Aug. Encaust. 27. Si quidem (Deus) in melius hominum reformationem nullam proflusse esse voluisset, sicut impiorum nulla est Angelorum, nonne merito fieret, ut natura, qua Deus deseruit, que præceptum sui Creatoris, quod custodiare facilissime posset, suā male utens porestate, calcavit, atque transgressa est . . . universa in aeternam deseretur ab eo, & pro suo merito pœnam penderet sempiternam? Plane ita faciet, si tantum justus, non etiam misericors esset, suāque indebitam misericordiam multo evidenter in indignorum potius liberatione monstraret.

S. Prosp. Quia dicitur inter malos homines & demones, ex S. Prosp. Iute ergo meritis dixit S. Prosp. Resp. ad objec. 6. Vincent. Hoc inter malos homines & demones, quād bonitatem etiam valde malis superest, si Deus misericordia reconiliatio demonibus autem nulla est in aeternum servata conversione. Sed nūquid omnium hominum Deus milereatur? Pro resolutione Dico Primo:

CONCLVSION I.

Post Ad lapsum Deus ita prævidit omnibus hominibus media sufficientia ad salutem, ut nulli ea neget.

S. Aug. **4.** Inter media ad salutem sufficientia eminet interior gratia. Hæc alia præveniens seu excitans, quæ datur ad primum, eumque sœpe infirmum voluntatis motum elicendum: alia adjuvans, quæ jam volenti tribuitur, ut fortius velit, & possit implere quod voluit. Dum homo gratiam prævenientem negligit, aut repellet, non accepit adjuvantem. In lege quoque veteri dabatur gratia præveniens, sicut cum lege.

Alia intellectus alia voluntatis gratia interior. Gracia illa præveniens vel est cognitio concitùs in sua intellectu, vel pius motus à Deo voluntati impressus: S. S. Patres enim explicant eam per illustrationem, pulsus cordis &c. quibus dicunt hominem moveri ad implenda divina mandata, & declinanda peccata. Aug. audite homil. 23.c.6. Adulter non fui in illa tua vita preterita, plena ignorantia: nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum, qui te ne clementem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus, regebam te mibi servabam

me mibi. Ut adulterium non committeres fui sed fuit, ut suasor decesserit, ego feci. Locus & tempus defuit, & ut hoc decesserit, ego feci. Adfuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus: ut non consenserit, ego terrui. Agnosce ergo gratiam ejus, cui debet, & quod non admisisti.

Sicut Deus inenit voluntati infidelis timorem quo prohibeat malus consensu, sic am quo bonus elicitur juxta S. Prosp. l. 2 de voc. gent. in titulo c. 27. docentem coquendum voluntatis per gratiam gigi, non solum ex doctrina & illustratione, sed etiam extero & metu. Alios insuper motus inspirat Deus cordibus etiam infidelium ad fidem, spem & charitatem. Ad fidem quidem, ait S. Aug. l. ad simplic. q. 2. fiant inchoationes quedam fidis temptationibus similes. Idem in tps & charitate locum habens & utri ad fidem reveratur quilibet Dei cognitione ecclias insulsa, ita spem & charitatem plerique voluntatis motiones indolorat, ita circa Deum. Grata præveniens dividitur in sufficientem & efficacem: & tunc grata præveniens dicitur sufficiens, quando tales vires præbet voluntati, quibus eti possit consentire, equidem non contentis voluntas; grata adipicere potius tenet se per modum concordia.

Per gratiam prævenientem & adjuvante, fit homo potens declinare à malo & facere bonum. Potestas proxima dicitur, quæ omni gratia auxilia ad bene agendum necessaria complicitur. Remota vero, cui eti plurima deficit, non habet tamen gratiam quā orare, sicut appetere, & atque adeò omnia alia gratia auxilia cetero impetrare possit. Qui remotam tantum habet potestatem, eti absoluere & simpliciter possit mandata implere; recte tamen dicitur quodque non potest, proximè nimis um & immediatè. Ponamus enim quod talis conetur immediate mandatum exequi, sentire le non potest: nam cum gratia, quā potestas illa constituitur, orationem proximè respiciat, & ad prius fundandas data sit; si homo neglegat oratione ad id, quod agendum præcipitor, accedit, tuncque suā experientiā dicit, le tanto oneri needum pareat: quod aliter accideret, si prius oraret, nam tunc sufficiens ad orandum gratiam sibi adesse, & post orationem necessaria ad mandatum implendum auxilia se impetrasset cognosceret. Dum S. Aug. etiam prius perseverandi potestatem negare videtur, Nam remotam proximam negat: quocum statu quod remotam det. Mori (inquit tract. 36. in Joannem) pro Christo nondum erat idoneus apostoli, quibus dicebat: non potest proxime sequi mod. Vnde primus eorum Petrus, qui hoc jam se posse presumperat, aliud expertus est, quoniam putabat.

Notari hic meretur, quod variis sunt gradus gratiarum, utr & desertionis. Alia gratia parior & occultior, de qua S. Prosper l. 2. de vot. gent. c. 23. alia plenior & evidenter, de qua S. Aug. l. 1. ad simplic. q. 2. circè initium. Varii similiter gradus desertionis: primus, quo Deus deserit hominem, jam à statu gracie in

12.
Et late:
S. Aug.

Pugna gra-
tiae & con-
cupiscentiae.
S. Aug.

Aliquando
vincit gra-
tia,

Concil.
Trid.

13.
Aliquando
vincit con-
cupiscentia.
S. Aug.,

14.

Secundâ viâ proprium Adulotorum peccatum in eo ponit S. Doctor, quod gratiam Dei contemnunt ac repudient. l. 3. de lib. Arb. c. 19:

Magnus gratiae Doctor S. Aug. non tantum probat dari omni homini lapsi gratiam sufficiētem tantum: id est, hominis culpa effectu suo earentem, ex voluntate Dei generali salvandi omnes & morte Christi pro omnibus, de quibus alibi: sed & variis aliis viis. Et Primo quidem, ex interiore pugna gratiae, & concupiscentiae, in qua aliquando ita vineit gratia, ut concupiscentia nullum, ne tenuissimum quidem, excitat voluntatis consensum deliberatum. Testis S. Aug. l. 1. de pecc. Met. c. 39. dicens de homine lapsi si ad atatem capacem praecepti pervenire potuerit, ibi habet concupiscentiam, cum qua pugnet, eamque adjuvante Deo supererit ex toto, si non in vacuum gratiam ejus suscepit, si reprobis esse noluerit: nam nec grandibus hoc prestat in baptismō (nisi foris miraculo inessibili omnipotentissimi Creatoris) ut lex peccati... penitus extinguitur, & non sit. Ex. l. 6. contra Jul. c. 23 dicit: in illis Apostoli vocibus (leio quia non habitar in me, hoc est in carne mea bonum &c.) gemutum esse Sanctorum contra carnales concupiscentias dimicantium. Qui cum mente sint spirituales... recte adhuc intelliguntur ea parte captivi sub lege peccati, qua desideriorum, quibus non consentiunt, motibus subiacet. Hinc factum est ut sic ista intelligentem, quemadmodum intellexit Hilarius, Gregorius, Ambrosius, & ceteri Ecclesiastici sancti noti que Doctores, qui & ipsum Apostolum adversari carnales concupiscentias, quas habere nollebat, & tamen habebat, strenue conflixisse, cundemq. confictum suum illis suis verbis contestatus fuisse senserunt. Et paulo post: vivit Christus in nobis, si & ad pugnam contra concupiscentias exercendam, & ad victoriam usque ad consumpcionem erandum hostium capessendam, in illo fidimus, non in nobis. Et statim: cum dicat Apost. non ego operor illud profendi concupiscentias carnis solum impulsu libidinis operari sine consensu peccati. Vis plura & ipsum Concil. Trid. tesi. 5. can. 5. de concupiscentia ait: qua cum ad agnem relata sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Iesu Christi gratiam repugnantibus non valeat: quia inquit qui legitime certaverit coronabitur. Et noli mirari quod non noceat non consentientibus, cum Trid. ibidem sub anathemate definiat, quod verè & propriè in renatis peccatum non sit.

Uti gratia aliquando vineit ex toto in Sanctis, ita aliquando concupiscentia vineit ex toto in peccatoribus, signanter consuetudinariis: sic quod gratia nullum, ne tenuissimum quidem, resistenter motum deliberatum excite in voluntate. Ita supponit S. Aug. l. 6. contra Jul. c. 23. supra: de iu, quos ita haberet carnis concupiscentia subjugatos, ut facerent quicquid illa compelleret. De impiis quoque dicit initio Praefat. in Ps. 124: cum hæc gratia impiorum animos pulsat, cor eorum congelat, ut adversus Deum, & fit durum adversus imbre grata ipsius, ne fructum ferat. Idem iatius patet ex altera Aug. via, quæ probat dari gratiam sufficientem tantum.

Hanc gratiam requirit S. Aug. ad Simp. supra, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut justus & religiose vivamus, nisi adjuvemur misericordia Dei. Et iterum: vocatio ista est effectrix bona voluntatis... voluntas ipsa, nisi aliquid occurrit, quod delictum atque invitet animum, moveri nullo modo pos-

Cum ubique sit præsens, qui multis modis percutitur sibi Domino servientem aversum revocatur, ceat credentem, consoletur sperantem; diligenter exhorteur, conantem adjuvet, exaudiat depictem: non tibi deputatur ad culpam, quod invitum ignoras; sed quod negligis querere quod ignoras; que illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Ista tua propria peccata sunt. Eadem habet post exortationem, quod Pelagianorum: l. de nat. & grat. c. 67. loquitur autem S. Doctor de gratia interiori, et scilicet, quæ creditur, speramus, diligimus, amur, deprecamur. In Ps. quoque 63. sub finem ait: Nonne erit pluvia illa (gratia interioris) tu in iudicio Dei & dicit: ego dulcis super omnia venit ergo quid proferas vide, & quid tibi parcer attendas. Profers frumentum, horreum fieri: profers spinas, ignem. Et serm. 67. de tempore cur ingratia redempcionis tuae mutata renunciari acedat S. Prosper lib. 1. de voc. gent. cap. 9. 1. inquisiens: Quāmvis magna pars hominum salva sit, gratiam aut repellat aut negligat. Negligeat & repellere simileiter sine addito, est negligere totaliter gratiam, & resistere gratia ex toto. Nee dubitandum, quin hæc fuerit mens S. Aug. S. Prosp. & Catholicon: videbant enim infideles multos permanentes in infidelitate, qui tamen interea sape habent gratiam fidei, confitunt ex parte, dum non credunt. Videbant peccatores multos non converti, sed infondere; qui tamen interea sape habent gratiam conversionis, cui resistunt ex parte falso, dum non convertuntur. Videbant permulcos justos labi in grave peccatum, qui tamen habebant gratiam perseverandi, cui resistunt ex parte falso, dum non perseverant. Ultra hanc partem adstruebant SS. Patres negligentiam totalem, & resistere nitam totalem.

Tertiâ viâ distinguit S. Aug. gratiam seu vocationem interiorum in congrua & incongrua. Audiatur l. 1. ad Simpl. q. 2. illi... dicit, qui congruentem vocati. Illi autem, qui non congruebant, neque contemporabantur vocationi, nollebant, quia non fecuti, quāmvis vocati.... etiam multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequatur, item cuius miseretur, sic eum vocat, quomodo sit dignare, ut vocantem non respuit. Plura similiter habet ibi de gratia seu vocatione interiori. Quod autem de hac agat, patet ex l. 2. retract. c. 1. ubi recognoscens, hunc locum ait: in cuius questionis solutione laboratum est quidam pro liberario voluntatis humanae, sed vicit Dei gratia: nisi ad illud perveniri potuit, ut liquidissima sententia dixisse intelligatur. Apostolus 1. Cor. 4. quis enim te discernit? gratia enim discernens seu virtus secundum omnes est gratia interior voluntatis.

Hanc gratiam requirit S. Aug. ad Simp. supra, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut justus & religiose vivamus, nisi adjuvemur misericordia Dei. Et iterum: vocatio ista est effectrix bona voluntatis... voluntas ipsa, nisi aliquid occurrit, quod delictum atque invitet animum, moveri nullo modo pos-

us. Addatur S. Aug. de Prædest. SS. cap. 16.
Post Deus prædestinatus multos filios suos, ut eos
faciat membra prædestinata unici filii sui, non eā
ocatione, qua vocati sunt, qui noluerunt venire ad
nuptias (ecce repellentes gratiam, & gratia in-
terior resistentes) illa quippe vocatione
& Iudei vocati sunt, quibus Christus crucifixus
scandalum est: & gentes, quibus Christus crucifixus
stultitia est: sed ea vocatione prædestinatus
vocari, quam dixit Apostolus dicens cor. 1.v. 24. ipsi
vocati &c. sciens esse certam vocationem eorum, qui
secundum propositum vocati sunt. Quam & ita de-
scribit: qua vocatione sit credens. Agnoscit in his
clæ S. Aug. gratiam congruam & viætricem,
& gratiam incongruam, rejectam & merè suf-
ficiem.

Dum S. Aug. alibi dicit: nullam gratiam ca-
rere suo effecto, de sola gratia congrua, efficac-
i & viætrice loquitur: sive detur ad imperfe-
cium tantum consensum, ut sacerdotis sit: sive ad
perfectionem, ita loquitur de corr. & grat. c. 12,
circum finem tantum quippe spiritu sancto accendi-
tur voluntas eorum, ut id posint, quia sic volunt:
id est si velint, quia Deus operatur ut velint: nam
si in tanta infirmitate vita huic, in qua tamen in-
firmitate proper elatione reprimendam perfici vir-
tutem oportebat; ipsi relinqueretur voluntas sua,
ut in auxilio Dei, sine quo perseverare non possent,
manent si vellent, nec Deus in eis operaretur ut
vellet inter eos & tantas tentationes infirmitate
sua voluntas ipsa succumberet, & id est perseverare
non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent,
aut non ita vellent in infirmitate voluntatis ut possent.
Pater quid asserset impotentiam in sensu com-
posito tantum, quo agens non vult, vel non
vult, & necessitatem impedibilem per vo-
luntatem, licet difficulter, deinde concludit:
Invenimus ergo infirmitati voluntatis humanae,
ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter
vellet. In exemplari Parisiensi de anno 1555. legi-
mos, ut inseparabiliter, ageretur, & id est quævis
infirma non deficeret, neque adversitate aliqua vin-
ceretur. Ita factum est, ut voluntas hominis invali-
da & imbecilla in bono adhuc parvo perseveraret per
virtutem Dei, cum & voluntas primi hominis for-
ta & sana in bono ampliore non perseveraverit, ha-
bent voluntatem liberi arbitrii, quævis non defusa-
re adiutorio Dei, sine qua non posset perseverare si
vellet, non tamen tali, quo in illo Deus operaretur ut
vellet. Fortissimo quippe dimisit auge permisit face-
re quod vellet: infirmis servavit, ut ipsi donante in-
violabili, quod bonum est, vellent: & hoc desere
inviolabili, quod volent. Idem habet alibi, dum ait:
abit ut quiquam non veniat, qui à Patre au-
dit & didicit. Item: hæc gratia à nullo duro
corde respuit, id est quippe tribuitur, ut cor-
dis duritas penitus auferatur. Ab Augustino
ad Prosperum eamus.

Generalitatem gratia docet S. Prosp. lib. 2.
de Vocat. Gent. c. 14. in fine, & cap. 15. in prin-
cipio (juxta editionem Lovan. quam ferè ubique sequor) Neque ob hoc excusabiles sint nat-
ures, quæ alienata à conversione Israel, spem non
habentes, & sine Deo in hoc mundo sub ignorantia

tenebris perierunt; quia hac abundantia gratia, qua
muc universum mundum rigat, pari ante largitatem
non fluxit. Adhibita enim semper est universis homi-
nibus quedam superna mensura doctrina, qua eis
parcioris occultiorisque gratia fuit, sufficit tamen, si
cut Dominus iudicavit, quibusdam ad remedium, o-
mnibus ad testimonium. c. 25. Fuerunt enim ac sunt
hujusmodi dona ita generalia, ut per ipsorum testi-
monia ad querendum verum Deum possent homines
adjuvari, quibus donis autorem suum per omnia
secula protestantibus, specialis gratia langitas su-
perfusa est. Quælicet copiosius nunc, quam ante pra-
stetur, causas tamen distributionis suarum Dominus
apud scientiam suam tenuit, & intra secretum po-
tissimum voluntatis occultat. Et post pauca:
Deo autem placuit & hanc (gratiam specialem)
malis tribuere, & illam (gratiam generalem) à
nemine submoveare, ut ex utraque appareat, non ne-
gatum universitati, quod collatum est portioni, sed
in aliis prevaluisse gratiam, in aliis resiliuisse natu-
ram. c. 28. Sit manifestum, quod diversis atque in-
numeris modis, omnes homines vult. Deus salvos fi-
eri, & in agnitionem veritatis venire; sed qui veni-
unt Dei auxilio diriguntur: qui non veniant sùa per-
tinacia reluctantur. cap. 29. in fine: Universitati
quippe hominum (quod abundè probavimus) ita
multiple, atque ineffabilis bonitas. Dei consuluit
semper & consulti; ut nequæ ulli pereuntium excu-
satio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis, ne-
que cuiquam sit liberum de sua iustitia gloriari; cum
& illos propria nequitia demergat ad panam, & istos
Dei gratia perducat ad gloriam. cap. 31. Elabora-
tum est quantum Dominus adjuvit, ut non solum
in novissimis diebus, sed etiam in cunctis retro se-
culis probaretur, gratiam Dei omnibus hominibus ad-
suisse. providentia quidem pari, & bonitate generali;
sed multimodo opere, diversaque mensura: quoniam
sive occulite, sive manifeste ipse est (ut Apostolus ait)
Salvator omnium hominum, maximè fidelium. Quæ
sententia subtilissima brevitatis & validissima robo-
ris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc
(de qua agimus) controversiæ dirimit. Dicendo enim:
qui est salvator omnium hominum, confirmari bo-
nitatem Dei super omnes homines esse generali;
adjiciendo autem: maximè fidelium, ostendit esse
partem generis humani, quæ merito fidei divinitus
inspirata, ad summam atque eternam salutem spe-
cialibus beneficiis probabatur.

Hinc Doct. Angel. 2. Sent. dist. 28. q. 1. a. 4. ad 4. Dicitur, quod si aliquis in barbaris natu-
rationibus, quod in se est, faciat, Deus sibi revelabit
ilud, quod est necessarium ad salutem, vel inspiran-
do vel doctorem missendo. Et q. 14. de Veritate
a. 11. ad primum: Si quis taliter (id est in sylvis
vel inter bruta animalia) nutritus ductum ratio-
nis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, cer-
tissime tenendum est, quod ei Deus vel per internam
inspirationem revelaret ea, quæ ad credendum sunt
necessaria, vel aliquem fidei predicatorum ad eum
dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium Act. 10.
Et ad 2. ait: Quævis non sit in potestate nostra
conoscere ea, quæ sunt fidei ex nobis ipsis; tamen si
nos fecerimus, quod in nobis est, ut scilicet ductum
naturalis rationis sequamus, Deus non deficies nobis
in

in eo quod nobis est necessarium. Similiter loquitur qu. 24. a. 1. ad 2. Gratiam autem qua opera meritoria facit, quamvis honio non possit ex libero arbitrio acquirere; potest tamen se ad gratiam habendum preparare, qua ei à Deo non denegabitur, si fecerit quod in eo est. Et 3. contra Gentes cap. 159. Dew. (inquit) quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare sed illi soli gratia privantur, qui in seipso gratia impedimentum praesunt. & lect. 3. in c. 10. ad Rom. si qui tamen eorum fecissent quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam providisset, mittendo eis prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio Act. 10. & Paulum Macedonibus, ut habetur ab. 16. sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se solliciti ad Deum, ex Deo est moveente corda ipsorum ad bonum.

Et amabo, qui sunt illi, qui in seipso gratia impedimentum praesunt? Qui illi, qui faciunt quod in se est, & idem accipiunt ulteriorem gratiam, quæ proximè sufficiat ad suscipiendam fidem? Respondebat ex verbis D. Thomæ jam recitatis; qui ductum rationis naturalis sequuntur in appetitu boni, & fuga mali, hi sunt, qui faciunt quod in se est; at vero, qui contra ductum rationis naturalis, seu contra lumen naturæ peccata peccatis aggravant, hi sunt, qui in seipso gratia impedimentum praesunt; & idem nunquam accipiunt gratiam proximè sufficientem ad fidem veram supernaturalem suscipiendam. De his loquitur Apost. Rom. 1. v. 21. Quia cum cognovissent (aut certe cognoscere potuerint) Deum (ex creaturis) non sicut Deum glorificaverunt; aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et multaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria corda eorum in immunditatem &c. Et quoniam sine gratia Dei infideles ductum rationis, saltem diu, & in omni appetitu Olli, & fuga mali sequi nequeunt, sed moraliter necesse est, ut sepius in peccata prolabantur, hinc communè dicitur. Facient, quod in se est, Deus non denegat gratia, intelligi debet, non de faciente quod in se est ex solis viribus naturæ; sed de faciente quod in se est cum auxilio gratia; licet quippe peccata futura non videntur, nisi voluntas adsit, ramenta voluntas non sufficit, ut bene nota D. Aug. 1. de Nat. & grat. c. 18. Et alias incidemus in errore Semiplagianorum, qui dicebant hominem conando, desiderando, & petendo per solas vires naturæ promereri gratiam necessariam ad salutem.

Quapropter dum aliqui DD. Catholici dicunt: facient quod in se est ex naturalibus, Deus non denegare gratiam; supernaturala (inquit Smil. sup. nro. 194.) non intelligunt solas connaturales liberi arbitrii vires; sed illas cum auxilio speciali in substantia naturali, in modo tamen, seu ex intentione provisoriis Dei, pertinente ad ordinem gratia; sine quo auxilio lex naturæ diu observari non potest, quin homo contra illam mortaliter peccet, & mereatur sub-

stractionem gratia congrua in substantia supernaturalis, & ad legis supernaturals obstantia requisita; quam gratiam nomine gratia intellexerunt hi Doctores; auxilium vero illud ordinis gratia, naturale in substantia, vocant aliquando concursum generalem, aliquando communem influentiam Dei, aliquando virtutem naturalem. Sic ille, Interim n. sequentiæ fatur, aprius dicit: homini facient, quod in se est eum auxilio gratia, Deum non denegantur ulterius auxilium gratia congrua, quod sufficiat ad salutem facile consequendam. Quod (inquit) ad varios hominum status cum proportione accommodari debet, ita ut intelligentur, homini infidelis Deum non denegamus gratiam supernaturalem ad salutem necessariam, si facias cum auxilio gratia naturali in substantia, quod in se est ad observandam legem naturæ, fideli vero, facient cum auxilio supernaturali in substantia quod in se est ad pœnitendum de peccatis, id est, oranti pro gratia pœnitendi, vel ad illam obtinendam misericordia opera facient, vel fugiendo occasiones peccandi, & melius vivendi opportunitates amplectenti, Deum daturam gratiam congrua ad pœnitentiam, & viræ emendationem ac denique jam justificato à peccatis, facient cum naturalibus & supernaturabis auxiliis gratia quod in se est ad servandam legem naturalem, & supernaturalem; adeoque ad proficendum in justitia, & perseverandum illa, Deum ad hunc effectum gratiam congrua praebitrum. Hactenus Theod.

Qui ibidem n. 199. recte advertit, illam observationem legis naturæ in infidelibus non esse meritum gratia supernaturalis, vel dispensationem ad illam, sed solam remotionem obicitur seu impedimenti gratia supernaturalis, oritur quod impedimentum Deus justo iudicio deponit negat gratiam supernaturalem quibusdam infidelibus; licet sane quibusdam, idem impedimentum ponentes, juxta incurvabilem collum voluntatis suæ illam gratiam concedat. Plura de hac re vide apud d. Auctorem, alibi adhuc redibit eadem queſtio. Hoc firmiter. Non enim, dictum axiomam non in solis infidelibus, sed etiam in fidelibus locum habere. Sicut ergo Deus homini infideli, facient quod in se est, pœnitentiam jam datam, non denegat gratiam etiæ proximè sufficientem ad fidem suscipiendam; sic itidem fideli peccatori, facient quod in se est, ut statim audivimus ex Smil. non denegat gratiam, etiam proximè sufficientem, ad rem pœnitentiam de mortalibus commissum. Et hinc Scriptura specialiter & expresse quoscumque peccatores, sine aliquo exceptione, provocat ad pœnitentiam, ut Ecol. 5. v. 8. Non tardaveris converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Isaia 31. v. 6. Convertimini sicut in prædictum recesseratis filii Israël. Ezech. 33. v. 11. Vnde ego dico: Dominus Deus, nolo mortem impii, sed aspergim imperiis à via sua, & vires. Convertimini à viis vestris pessimis.

Quid tunc, & aliæ, similes Scripturae afflant?

20. *Quinam gratia impedimentum praesent?*

Apollonius.

Quomodo intelligendū facient quod in se est, Deus non denegat gratiam,

21. *An facient per vires naturales. Smil.*

clamant, quām penitentiam peccatoribus qui-
busumque esse possibilem? Arque adeò Deum
ipis dare gratiam aliquo modo sufficientem,
quā & bene uterentur, faciendo quod in se est,
proximè sufficientem acciperent, quā etiam fa-
cile posseuerent? Scitē dixit S. Pro. ad Objec.
Vincent. Resp. 15. Non est consequens, ut Deus,
quibus penitentiam non dederit, respicientiam ab-
sulerit, & quos non levaverit, alliserit: cūm aliud
sit, iustitiam in crimen egisse, quod alienum est à
Deo, aliud criminis veniam non dedisse, quod de
peccatis est merito. Ergo, si peccator voluisse,
Deus veniam dederit; quia ad meritum in sta-
tus quoque naturae lapsi requiritur in homine libertas
à necessitate: ad libertatem autem penitentiam
necessaria est gratia aliquo modo sufficiens.
Sed de hoc plura inferius, ubi de observatione
mandatorum Dei.

Impresentiarū pérgo ad perseverantiam in
fide & iustitia. Justi in Scriptura S. multoties
monentur ad perseverantiam: unde Deus iis
providere vult ad mediis sufficientibus ad per-
severandum, inter quas gratia sufficiens. Hanc
eis dari demonstravit S. August. contra Pelagianos, dicendo l. de nat. & grat. e. 26. Deus non
desertus si non deseritur. Quod hic agatur
de deletione per subtraktionem gratiae a clau-
lis, patet; nam de gratia habituali non dispu-
nit August. cum Pelagio, sed de actuali, quā
adjuventur homines ad pī vivendum. Deinde
agit August. de gratia adjuvante necessaria ho-
mīni, jam iustificato ad perseverandum. Hæc est
actualis ultra habitualē, quā justus prædictus est:
sæpe Aug. lvp. Videatisne quemadmodum non dicat
Pelagius necessariā misericordiam Dei, ut non pece-
mus, sed quia peccavimus. Et resp. sicut ... vulnere
veri gratiæ claudicans idē curatur, ut sanato ma-
lo patitur, futurus dirigatur incessu: sic mala no-
stra non ad hoc salūm superius medicus sanat, ut illa
jam non sint, sed ut de cetero recte ambulare posse-
mus: quod quidem etiam sanī non nisi illo adjuvantem
patitur. Nō medicus homo cum sanaverit hominē,
jam de cetero sustentandum elementū & alimen-
ta corporalib, ut eadem sanitas apto subſidio con-
valescat atque perficiat, Deo dimittit; qui præbat ista
in carne viventibus, cuius erant etiam illa, que dum
curat, adhibebat.... ipse autem Deus, cum per me-
diatorum Dei & hominum, hominem Iesum Chri-
stum spiritualiter sanat agrum, vel vivificat mortuum,
id est, iustificat impium; & cum ad perfectam sani-
tatem, hoc est, ad perfectam vitam iustitiamque per-
dixerit, NON DESERTUS SINON DESERUTOR,
UT PIS SEMPER IUSTITIA VIVATOR.

Sicut enim
oculus corporis etiam plenissimè sanus, nisi candore
luci adiuvit, non potest cernere: sic homo etiam per-
fectime iustificatus, nisi aeterna luce iustitiae divinitutis
adjuvet, sed & non potest vivere. Sanus ergo Deus
non sanum ut delectat quod peccavimus, sed ut præstet
etiam, ne pecceamus. Hoc præstat Deus per gratias
actuales, illud per habitualem. Præmisserat quo-
que S. August. c. 22. nec cogitat (Pelagius) præ-
varicatorem legis quām digne lux deserat, veritatis,
quā desertus utique sit cæcus. c. 23. Pelagius for-
tasse respondet, Deum ad ista non cogere, sed dignos
Tomus II.

deseri tanūm deserere. Si hoc dicit, ait August. re-
tigimè dicit. Hæc afficiunt gratiam actualem
tanūm, & desertionem per ejus subtraktionē.

In Psal. 145. hanc gratiam vocat auxilium:
Promittitur auxilium mortalium, & gaudes: promitti-
tur immortalis, & tristis es &c. non enim deseret o-
pus suum, si ab opere suo non deseratur. Similiter S. Prosper
Prosper Resp. 7. ad object: Vincent. cum de S. Prosper
iis loquitur, qui pietatem Christiana conversationis
& Fidei defrarent, in profanos errores aut in dan-
nabiles mores irrevocabiliter transferunt, addit: sed
nullo modo credendum est, huic modi homines in hac
desperationem ex Dei voluntate cecidisse, cūm potius
allevet Dominus omnes, qui corrunt, & erigat om-
nes elisos, Nemo enim nisi illius gratia erigitur, nemo
nisi illius gratia stabilitur. Dei ergo voluntas est, ut Per quod
in bona voluntate maneat, qui & prius quam de-
satur neminem deserit, & multos desertores sep̄e
convertit. Idem sent. 7. ad Capitula Gallorum:
gratia tamen ejus non prius eos deseruit, quā ab
eis desereretur. Quod hic sermo sit de gratiā a
Quāli pater ex iis verbis: nemo enim nisi illius
gratia erigitur &c. alio quoque loco dicit: si
autem ab hī (bonis studiis) receditur & ad via
atque peccata transflit, nihil ibi Deus mala tenta-
tionis immittit, & recessum non deserit antequām
deserat.

Clariū adhuc de auxiliis gratiæ actualis lo-
quitur S. August. lib. 1. de peccat. mer. cap. 17. Causa
pti autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod sortitionis est
non delectabat, gratia Dei est, quā hominum adjuvat
culpa ho-
minis.
voluntates: quā ut non adjuventur, in iis idem
S. Aug.
causa est, non in Deo. Hæc verba recitat S. Ful-
gentius lib. 1. cap. 28. ad Monimum, & subjun-
git: In ista S. Augustini dicti attende queso, mi
Charissime, primum, quia ut homines non adjuventur
à Deo, in iis causa esse dicitur, non in Deo. Quero
hic: in iusto antequam Deum deserat per pec-
catum mortale, quā causa est, ut à Deo non
adjuvetur non peccatum originale, vel actua-
le præsens; non futurum, quia pena sequitur,
non præredit culpam: non concupiscentia;
quia in Baptismo reatus ejus solvit, atque ad-
eo ita manet in renatis, ut non sibi ad illicita
consentientibus nihil ostendit, noctura sit.
Inisti non
deseruntur,
nisi ob cul-
pam suam.
Noceret autem multū, si ob eam subtraheret
gratia necessaria ad vitandum peccatum.
Restat ut Deus det iustis gratiam sufficiemtē
ad perseverandum in iustitia.

Hane gratiam, quam Deus iustis dat, S. Aug.
tribuit quodammodo iustitiae: uti eam, quam 27.
peccatoribus dat, tribuit misericordie. In Pl. 7. 28.
hæc verba Davidis, Insum auxilium meum à Do-
mino, si expendit: duo sunt officia medicina: u-
num, quo sanatus infirmus, alterum, quo sanitas eu-
fodiatur. Iuxta illud primum, dicitum est in superiori
Psalmo: Misere mei Domine, quoniam infirmus
sum: iuxta hoc alterum in hoc Psalmo dicitur: si est
iniquitas in manibus meis: si redidit retribuentibus
mihi mala, decidam merito ab inimico meū inanis.
Ibi infirmus, ut liberetur, hic jam sanus, ne corrum-
patur, orat &c. itaque ibi misericors auxilium est,
quia nullum habet meritum peccator, qui adhuc ju-
stificari desiderat, credens in eum, qui iustificat im-
pium.

pium. Hic autem justum auxilium est, quod jam jus-
tio tribuitur. Dicat ergo ibi peccator (qui dixit, in-
firmus sum) salvum me fac Domine propter miseri-
cordiam tuam. Et dicat hic justus (qui dixit si redi-
didi retribuentibus mibi mala) justum auxilium
meum à Domino, qui salvos facit rectos corde. Si enim
medicinam exhibet, quā sanemur infirmi: quandū
magis eam, quā custodiatur sani: quoniam si, cum
ad huc peccatores esse mus, Christus pro nobis mortuus
est, quandū magis nunc iustificati salvi erimus ab ira
per ipsum? Debet ergo Deus auxilium istud non
hominis justi meritū, sed fux fidelitatis, quod
indubitate p̄ficit Deus fidelis & justus. Debemus,
inquit S. Thomas lect. I. in c. 1. ep. 1. ad Cor.
sperare, quia Deus est fidelis: non enim videretur esse
fidelis, si nos vocaret ad societatem filii, & nobis ne-
garet, quantum in ipso est, ea, per qua pervenire ad
eum possemus; unde Iosue primo dicit: non te des-
tam, neque derelinquam.

28.

Clarissimè demum perseverantia gratiam
adstruit Aug. I. de cor. & grat. Nuntiatum erat
S. Aug.
Augustino, dixisse quendam Adrumetinum
Monachum: Neminem corripiendum, si Dei pra-
cepta non facit, sed pro illo, ut faciat, tantummodo o-
randum. Contra hoc Aug. requirit c. 1. supra
litterato legis spiritum gratiae, inquietus: Domi-
nus autem ipse non solum offendit nobis, à quo malo
declinemus, & quod bonum faciamus, quod solum
potest littera legis; verum etiam adjuvat nos, ut de-
clinemus à malo, & faciamus bonum, quod nullus
potest sine spiritu gratiae. Et statim: in bono autem
liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus ab eo, qui
dixit: si vos filii liberaveritis, tunc verè liberi eritis.
Nec ita, ut cum quisque fuerit à peccati dominatione
liberatus, jam non indiget sui liberatoris auxilio;
sed ita potius, ut ab illo audiens: sine me nihil potes-
tis facere, dicat ei & ipse: adiutor meus es, ne de-
relinquas me. Hujus gratiae intelligentiam com-
mendat c. 2. intelligenda est enim gratia Dei, per
Iesum Christum Dominum nostrum, quā solum homi-
nes liberantur à malo, & sine qua nullum prouersus, si-
ve cogitando, sive volendo & amando, sive agendo fa-
ciunt bonum, non solum, ut, monstrante ipsa, quid
faciendum sit sciunt, verum etiam ut, præstante ipsa,
faciant cum dilectione, quod sciunt. Hujus gratiae
elargitionem adstruit c. 6. querens: an regene-
ratus merito corripiatur cum peccat, & an justa-
ritate ejus excusatio: quid feci, qui non accep-
ti? & Resp. Si jam regeneratus & iustificatus in
malam vitam sua voluntate relabitur, certe iste non
potest dicere non acceperit, quia acceptam gratiam Dei
suo in malum libero amisi arbitrio . . . an adhuc
& ille nolens corripi, potest dicere: quid ego feci,
qui non acceperit, quem constat acceperit, & sùd culpæ,
quod acceperat amississe? Pergit initio c. 7. ad prin-
cipale: Quia cùm ita sint, corripimus tamē eos ju-
ripiamus, sc̄que corripimus, qui, cùm bene vivent, non in eo
qui Dei præcepta no-
merit cor-
perveraverunt. Ex bona quippe in malam vitam sua
voluntate mutati sunt, & iudeo corripiantur . . . nec
se excusabunt dicentes . . . perseverantiam non accep-
imus, quā permaneremus in bono . . . si enim . . . ab
hac damnatione non se liberabunt, qui poterunt di-
cere non se audivisse Evangelium Christi, cùm fides
ex auditu sit: quandū minus se liberabunt, qui dictu-

ri sunt, perseverantiam non acceperimus. Iustitia min-
videtur excusatio dicentium: non acceperimus audi-
tionem, quam dicentum: non acceperimus perseveran-
tiam; quoniam potest dici: homo in eo, quod audi-
tas & tenueras, perseverares, si velles.

His ultimis verbis clare significat S. Aug.
hominem regeneratum & justum suā cupi-
tione non perseverare, id eoque justè damnatum. Ad
fuit igitur gratia sufficiens ad perseverandum, quia
hac enim non posset perseverare. Quod patet
ulterius, quia comparat eos, qui non audierunt,
iis, qui post suscepunt gratiam fidei non per-
severaverunt. Et siue de his asserte respondeat:
Perseverares si velles; ita negat de illis post affi-
mari: Crederes si velles, quia unum ex necessi-
tatis ad credendum est: audientia fidei, quā ca-
ruerunt. Ad perseverantiam igitur gratia non
defuit prioribus, quia ad perseverantiam requiri-
tur gratia sufficiens, ut ad fidem audientia.
Denique idem confititur, quia sicut c. 7. de
quolibet baptisato mortaliter peccante simili-
mat: perseverares, si velles, ita cap. II. de Adam
tentationi succumbente, ait: perstiteremus si
vellet. Sed Adam habuit in statu innocentie
gratiam sufficientem ad perseverandum, ergo &
quilibet baptisatus: debebat enim uterque ad
perseverandum habere omnia prærequisita.
Hæc omnibus persuadebunt, ut putamus: &
admissum quod de fide & justitia loquitur Tri-
dent. Sess. 6. c. 13. Similiter de perseverantia mu-
nere, de quo scriptum est (Math. 10. & 24.) Quod
perseveraverit usque in finem, hic talus erit:
quod quidem aliunde haberet non potest, nisi ab
qui potest est, eum, qui stat, statueret, ut persever-
eret fieri, & eum, qui cadit, restitueret nemo fibi
aliquid absoluta certitudine policeatur, tamē in
Dei auxilio firmissimam spem collocare & reponere
omnes debent: Deus enim, nisi ipsi illius gratia
fuerint, sicut capit opus bonum, ita perfici, sperare
velle & perficere: verū tamē tamē qui se existimat fieri,
videant ne cadant. Et can. 22. Si quis dicatur,
justificatum, vel sine speciali auxilio Dei, in auctoritate
justitiae perseverare posse, vel cum eo non posse, an alibi
ma sit. Ubi (inquit S. M. sup.) non rāntum defini-
natur, eos posse perseverare, qui sufficiunt ad
hoc Dei auxilium habent; hoc enim patet
notum est, nec in questione venire potest;
sed etiam omnes habere tale auxilium, quo pos-
sunt perseverare.

Et eandem vim habent alia ejusdem Condi-
lii verba, quibus definit ead. sess. cap. 5. cap. I.
cap. 14. & can. 29. posse omnes cum Dei grati-
tia ejus præcepta observare, & ad fidem, & ju-
stificationem, & ad preuentiam post relap-
sum pervenire; ut non solum intelligat Con-
cilium, id hominem posse cum gratia sufficie-
re, sed etiam illam gratiam omnibus supperare.
Hucusque Theod. Nunquid recte? recitans
plaudet: scimus enim hanc propositionem: Alio pro-
qua Dei præcepta hominibus iustitia voluntibus & co-
gnitibus, secundum præsentes, quas habent, p̄t, &
sunt impossibilia; deest quoque illius gratia, quā possi-
bilia sunt, à Sede A postolica proscriptam ellis
tanquam temerariam, impiam, blasphemam
anath-

Hujus gra-
tiae intelli-
gentiam
commendat
Aug.

anathemata damnatam & hæreticam. Quid autem difendendum sit de infidelibus, & fidelibus peccatoribus, idem vel diversum, ibi non determinatur. Sed neque in cap. 11. Trid. sup. alio legato, quod non loquitur expressè, nisi de hominibus iustificatis, sicut infra latius dicitur, ubi de observatione mandatorum Dei.

Nunc examinemus causam parvolorum, quos etiam comprehendi sub generali illa locutione Apostoli: *Vult omnes homines salvos fieri*

*&c. sup. agendo de voluntate antecedente & consequente ostendimus, & iterum probatur: quia nulla est ratio eos excipiendi; inquit potius ratio illos comprehendendi, ut puta: Apostolus probat sententiam istam generalem, dicens: *Vult enim Deus, unus & mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus: qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*, 1. Timot. 2. v. 5. & 6. Dedit autem (inquit Smis. sup. n. 171.) etiam pro omnibus parvulis redemptionem semetipsum; quia alia non esset redemptio totius generis humani, in Adamo lapsi, quod pugnat cum alia sententia ejusdem Apostoli ad Rom. 5. v. 18. *Sicut per unius delictum in omnes homines (unique etiam parvulos) in condemnationem se & per unius iustitiam in omnes homines in justificationem vite.* Et cum illo 1. Ioan. 2. v. 2. ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris aut tantum; sed etiam pro totius mundi. Ita ergo Deus vult omnes parvulos salvos fieri, quemadmodum voluit per Christum omnes etiam parvulos redimi; hoc autem voluit circumspecte parvulos omnes simpliciter; igitur & illud; ac per consequens voluit etiam parvulis omnibus simpliciter media sufficiencia ad salutem pridere, quoniam hoc includitur in voluntate illa salvandi omnes, juxta communem DD. expositionem. Sic Theod. Qui bene addit: *Iuxta communem &c. quia juxta aliquas particulares expositiones D. Aug. de quibus alibi egimus, soli parvuli, qui salvantur, in voluntate illa salvandi omnes includuntur; atque adeo juxta has expositiones hoc argumentum nullius est roborigram situs Aug. intelligit illam Scripturam de omnibus hominibus non simpliciter, sed de omnibus qui salvantur, si ut nullus salverur, quem Deus non vult salvum fieri; ita Adversarius nobis hanc Scripturam: Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, videtur sufficiere, juxta illum S. Patrem, causæ communitas, & magnitudo ac potentia pretii; esto, ut Nonnulli volunt, aliquibus parvulis Deus nullo modo concesserit, posse humanam diligentiam applicari eis remedium sufficiens ad salutem, sive editis in lucem, cum aqua non conceditur, sive in utero materno vi sola natura morientibus, ut aqua nequeat applicari. Respondeat Smis. sup. n. 175. causæ communitatem, & pretii dignitatem non sufficiere, ut Christus dicatur pro omnibus mortuis, omnesque redimisse; nisi illud pretium mortis suæ, propter illam causam communem omnibus, etiam pro omnibus obrulerit Patri, intendens omnibus reconciliationem & salutem, quantum erat ex parte Patris & sua.**

Tomus II.

Matth. 26. n. 39. *Pater mihi, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non fecit ego volo, sed fecit tu.* Ex quo etiam patet diversitas inter parvulos & dæmones; qui horum causa non fuit communis cum homine; nec pro illis oravit Christus; sed expressè illos excluxit, eisque meritum suum negavit. Et hinc D. Aug. lib. de Ad. ult. conjugiis c. 15. *Omnis (inquit) qui Christi Sanguinem redemptus est, homo est; non tamens omnis, qui homo est, etiam Sanguine Christi redemptus est.* Intellige propriè, id est, à captivitate eratus.

Ita Magistrum suum interpretatur fideliissimus discipulus S. Prosper, Resp. 9. ad Capit. Gall. ibi: *Cum istaque rectissimè dicatur, Salvator pro toto mundi redempcio crucifixus propter veram humanam natu[m] & susceptionem, & propter communem in primo homine omnium perditionem potest tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit Diversa ergo ab ipsis (baptizatis) fors eorum est, qui inter illos censentur, de quibus dicitur (Joan. i. v. 10.) Mundus cum non cognovit, ut possit secundum hoc dici redemptor mundi, dedit pro mundo Sanguinem suum, & mundus redimi noluit; quia lucem tenebrae non receperunt: & tenebrae receperunt quibus dicit Apost. (Ephes. 5. v. 8) *Fuimus aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino.* Deinde ad primam Objectionem Vincent. sic ait: *Quod ergo ad magnitudinem, & potentiam pretii, & quod ad unam pertinet causam generis humani, Sanguis Christi redemptio est totius mundi. Sed qui hoc sacramentum sine fide Christi, & sine regenerationis Sacramento pertransirent, redemptionis alieni sunt. Cum itaque propter unam omnium naturam, à Domino nostro in veritate susceptam, recte omnes dicantur redempti, & tamen non omnes à captivitate sint eruti; redemptionis proprietas haud dubie penes illos est, de quibus princeps mundi missus est foras, & jam non vasa diaboli, sed membra sunt Christi. Cuius mors non ita impensa est humano generi, ut ad redempcionem ejus, etiam qui regenerandi non erant, pertinenter: sed ita, ut quod per unicum exemplum gestum est pro universis, per singulare Sacramentum celebraretur in singulis. Poculum quippe immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra, & virtute divina, habet quidem in se, ut omnibus proficit, sed si non bibitur, non medetur.**

Igitur ad veritatem dictæ Scripturae: *Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*, videtur sufficiere, juxta illum S. Patrem, causæ communitas, & magnitudo ac potentia pretii; esto, ut Nonnulli volunt, aliquibus parvulis Deus nullo modo concesserit, posse humanam diligentiam applicari eis remedium sufficiens ad salutem, sive editis in lucem, cum aqua non conceditur, sive in utero materno vi sola natura morientibus, ut aqua nequeat applicari. Respondeat Smis. docet non sufficiere causæ communitatem, & pretii dignitatem.

Diversitas inter parvulos & dæmones.

D. Aug.

33.

Qua ratione ne non omnis homo sit redemptus Sanguine Christi.

S. Prosper

Quis pro prijs sit redemptus.

34.

Quid sufficit ad veritatem huius Script.

dedit redemptio nem &c.

Disput. 3. De Providentia diVina.

44

Probat à simili: Si (inquit) plures sint rei mortis ob idem delictum, & dives q uispiam judici offerat pretium, condignum redemptioni omnium; non dicetur omnes redemisse, nisi pro omnibus premium obulerit; etiam si forte nullum positivè excluderit, sed cireà quida negativè se haberit, nō eos comprehendendo, quia forte novit judicis voluntatem quod istos non esse placabilem, vel etiam si circa quorundam redemptions solum simplicem complacientiam habuerit, quam exq[uo]d habere potest cireà illos, quos nullo modo diceretur redemisse, quod sanè totum ex communi modo loquendi constat. Quarè ut Christus dicatur pro omnibus mortuis, omnesque redemisse, necesse est, ut pro omnibus sua mortis premium efficaciter, quantum erat ex parte ipsius, obulerit, eosque Patri efficaciter, quantum erat ex parte Patris, id est, ut Pater ex parte sua veller omnes salvare, reconciliaverit. Quæ Christi oblatione (prosequitur idem Author) pro omnibus positivè opimè colligitur ex modo loquendi Scripturæ, cum explicat hanc generis humani redemptions factam per Christum, dicens de ea 1. Timoib. 2. v. 6. Dedit redemptionem &c. ut supra. Item ad Galat. 1. v. 4. Dedit semetipsum pro peccatis nostris. Non enim datur quidpiam pro aliquo, nisi dans illud offerat pro eo, intendens ipsum obtinere, quod emitur vel redimitur, cùm datio pretii pro merec sit contractus, qui ab aliis positiva oblatione dantis, & acceptatione redditis non consummatur.

35.
Confirmatio
zur.

Idem colligitur ex iis Scripturis, quibus redemptio omnium per Christum vocatur Oblatio, nam simplex effusio pretii (ut sic dicam respectu aliquorum, non potest dici oblatio pro illis facta, etiam illi necessitatem habeant, causar que communem eum aliis, pro quibus premium offeruntur. Ita de Christo prædictis Iaias ca. 53. v. 7. Oblatus est, quia ipse voluit. Habetur quoque ad Hebreos 7. v. 27. Hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Et cap. 9. v. 14. Semetipsum oblatum. Item 1. Pet. 3. v. 18 Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injusto, ut nos offerret Deus. Hucunque Smil. Benè pro re nata, scilicet iuxta communem expositionem dictarum Scripturarum, occasione quarum hæ latius deducta sunt. Quid ergo (inquis) ad S. Prosperum? Audi Theod. sup. Non dicitur quis quoad causæ communitatem, & pretii dignitatem aliquid facere pro alio redimendo, pro quo pretium illud propter talera causam non obulerit. Solùm ergo ibi docet, Christum non redemisse omnes, quasi omnes de facto salventur per talem redemptions, quod Scholastici dicunt, Christum non redemisse omnes quoad efficaciam, sed solum quoad sufficientiam, quod non est aliud, quām eum omnibus meruisse sufficientia, licet non efficacia media salutis. Sic ille. Et ideo non velle omnes salvos fieri voluntate consequente; sed aliquos voluntate tantum antecedente. Et S. Prosperum sic esse intelligendum, colligo ex his ejus verbis sup. relativis: Redemptionis proprietas haud dubie penes il-

Explicatio
s. Prosper.
Smil.

los est, de quibus princeps mundi missus est, for. Et amabo, quæ hæc proprietas? Utique redemptio activa & passiva, sive communicatio meriti passionis per Sacramentum Baptismi, de qua ibi loquitur Prosper. Et eodem modo interpres D. Aug. (ut sup. adhuc insinuavi) quando dicit: Non tamen omnis, qui homo est, etiam Sanguinem Christi redemptus est, sicut et activè & passivè. In tunc jam dicitur, quam etiam significat Council. Trident. less. 6. cap. 3. dicens: Non omnes tamen omnes ejus beneficium recipiunt.

Et quod istud beneficium? Renaissance la Christo seu justificatio, quæ est (testi Trident. ibid. cap. 4.) Translatio ab eo statu, in quo homo natura filius primi Adæ, in statum gratia & adoptionis filiorum Dei, per secundum Adam Iesum Christum Salvatorem nostrum. Porro nimis claram est, neque omnes adultos, neque omnes parvulos tale beneficium recipere, esto detur ipsius gratia sufficiens (saltem remordi, & in alio, beneficium istud recipiendi. Dico: Et in aliis, quia parvuli in scipis incapaces sunt gratia actualis, de qua hæc loquimur, sive proximè, seu remotè, sufficiens, ut patet. In quo ergo eam recipiunt? Dicit nobis S. Prosper lib. 2. de Voca. Gen. 23. cuius titulus est: Parvulus perennius genitum, gratia tribuitur, dum ea parentibus datur. Dicit inquam: Non irreligie arbitror credi, neque inconveniente intelligi quod ifsi paucorum dierum homines ad illam pertineant gratia patrum, quæ semper universis est impensa nationibus: quas utique si bene eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eadem usserentur. Omnia namque exordia parvolorum, itaque illa principia nequum rationalis infants, ut arbitrio facient voluntatis alienæ, nec ullo modo ita, nisi per alios, consilii potest. & consequens est, illi a eorum pertinere confortum, quorum vel ratio, vel prava aguntur affectu. Ac si dicas (inquit Smil. sup. num. 175. in fine) eodem modo illos habere medi gratia, sufficiens ad salutem, quo habent illi adulti, in quorum sunt potestate, media sufficiencia ad fidem suscipiendam, & ad bonam voluntatem applicandi parvulis. Sacramentum fidei: illa autem media habent omnes adulti, ergo & parvuli. Sic ille.

Sed contra, dicit aliquis: est hæc vera fons respectu parvolorum, qui in lucem editi, ex negligentiæ vel malitia parentum non baptizantur, secus tamen respectu eorum, qui in utero, vel extra uterum sine Baptismo moriuntur, absque alieijus negligentiæ vel malitia, per meras causas naturales; v.g. quando infans paret in utero propter naturalem maris debilitatem, quæ non valuit fetus edere. Secundo: quando facta humana diligentia abest aqua, & infans editus moritur. Tertio: cùm parentes inexplicit fidei Baptismi ignorarunt, & tunc infans interiit: ergo quod iste non baptizatur, tantum reduci debet in Dei voluntatem. Responderemus: Felix de Reprob. cap. 6. diffic. 7. num. 14: quod in omnibus his casibus tribuit Deus auxilia sufficiencia: nam (inquit) ex voluntate, quæ vult omnes salvari, prævidit & providit eamis naturales sufficiencias, quibus possent paci in lucem

larem edi, & proximè, & actu capaces fieri Baptismi, & aliorum auxiliorum supernaturalium; per accidens autem est, & ex defectu causarum naturalium, quod impediantr; nam licet impossibile sit, Baptismum applicare decedentibus in utero, id tamen non est impossibile simpliciter, sed ex suppositione, quod causa naturales, quibus illi edendi sunt in lucem, impediantr.

Quod patet, nam secundum Omnes, Deus providit mediū sufficiens ut applicetur Baptismus ei, quibus humana diligentia potuit applicari, & tamen multis non applicatur propter culpabilem vel inculpabilem defectum; si ergo, postea ista negligentiā, impossibile est pueros istos salvari, non simpliciter, sed per accidentem & contingenter, ita supposito, quod causa naturales impediantr, impossibile est non simpliciter, sed per accidens, & ex suppositione, quod pueri baptizentur. Sie ille. Instat quispiam impedire tales easas est effectus posse usq[ue] ergo à Deo; ergo cum tali voluntate non potest esse voluntas salvandi hujusmodi pueros. Respondet Felix, negando hanc Consequentiam: nam (inquit) voluntas salvandi est in factis, cum qua bene compatitur altera efficiendi causas naturales, ut puer in lucem non edatur ob alios fines, qui respectu totius Universi, & secundum occulta judicia Dei celerant majoris momentū, quam velle ut puer in lucem edatur; Deus enim non tenet parare miracula, ut puer baptizetur: unde licet voluntas illa impediens causas secundum se posita sit, tamen respectu salutis pueri tantum est permisiva. Ita Francis.

Erante ipsum Smif. sup. n. 178. Cum dicimus (inquit) illam incapacitatem auxilii propter tempore esse præter intentionem divinæ providentie, seu (ut alii loquuntur) non esse dispositum, sed permisum à Deo, non est ira hoc intelligentia, quasi Deus purè permisivè habeat ad illum eventum naturalem, neque illum velit voluntate complacentias; sed sensus est, eventum illum esse præter intentionem divinitatis providentiae particularis circa talem hominem, & solum esse ex communi providentia naturali; hoc est, Deum in constitutione Universi & causalium naturalium etiam illum effecitum naturalem cum reliquis ejusdem ordinis diplosum; non tamen eo fine, ut hunc vel illum hominem sic privaret salute æternā, seu medius sufficiens ad illum; sed propter statum Universi conservandum, qui labefactaretur, si Deus non saneret causas, quas condidit, agere motus suos. Unde providentia particularis, quod Deus debet utrum parvulum ob peccatum, in quo moritur, damnare, supponit praescientiam illius eventus naturalis, non vero illū dilipsoit, sed permisit, licet ille eventus per aliam providentiam dispositus sit. Hæc ille.

Quid ergo, sit, dicendum ad exempla supra adducta ex adverso? Ad primum exemplum dicto auditum Felicem (up. n. 15) debilitatem matris procedere ex aegritudine, orta ex pluribus actibus liberis in usu immoderato ciborum, & in

aliis corporalibus exercitiis, ad quod evitandum parentes non caruerunt auxilio. Addo: quod talis debilitas processu independenter ab actu libero, adhuc non defuit auxilium; nam Deus ex intentione salvandi puerum, infudit parentibus inspirationes, quo imbecillitas illa roboraretur, ut posset fetus erumpere. Ad secundum ex-

*Responso
ad secun-
dum.*

emplum dico: parentes semper aliquā accepisse inspirationem, aut se conferendi in locum, in quo esset aqua, aut orandi, aut sacrificia offerendi pro incolumentate fœtū; & quia illam neglexerunt, puer non fuit baptizatus. Ad tertium dico: parentes Gentiles aliquam Dei inspirationem neglexisse (imò & peccato repugnasse) cui si annuerint, notitiam Baptismi compararent, atque filii baptizari possent: id est autem Gentiles hi dicuntur Baptismum inculpatae ignorare, licet liberè impedimentum scientia posuerint, quia ignorarunt, se impedimentum ponere. Hæc enus. Felix. Ipse sup. n. 13. consequenter ad jam dicta ritè censet, illud quod ait Prosper supra: Quā utique (gratia) si benē eorum uterentur parentes intelligendū esse de bono ulū, non tantum moralis, sed etiam naturali in causis naturalibus.

Si autem à me queritur, quid Smif. doceat de parvulis sive extra sive in utero morientibus, ja ediffero. Et si (sit ille sup. n. 177.) adulti non habent potestatem, proximè sufficiens ad subveniendum quibuscum parvulis, habent tamen remorē. Vel enim adulti, in quoru[m] potestate est parvulus recens natus, sunt fidèles, & tunc moraliter fieri non potest, quin illis aliquid incidat de baptizando parvulo; quod si illa cogitatione non obstante (etiam ab que culpa, quia forrē non vident periculū præ naturæ mortis in parvulo) differant Baptismum parvuli, & interea contingat parvulum mori, id non impedit sufficiens auxiliū tali parvulo constituti in ope aliena; quia illa cogitatione sufficienter proximè moveri poterant ad parvulum baptizandum; & quod potest forte de hoc non amplius cogitent, solum probat, dari aliquod ultimum auxilium pro parvulo, in ope aliena constitutum, post quod pro brevi illo tempore, quo parvulus adhuc est in vivis, non datur aliud. Vel adulti, in quorum potestate est parvulus recens natus, sunt infideles, & tunc, quemadmodū ipsi habent auxilium sufficiens ad recipiendam fidem Baptismi, & aliorum mysteriorum Christianæ Religionis, ita parvulus habet auxilium sufficiens in ipsorum ope constitutum, ut possit per illos ad fidem Sacramentum pervenire. Vel Tertia: denique nondum natus est parvulus, & tunc si in utero materno moriatur, non quidem habet ullo modo auxilium in humana ope, quo ad Baptismum pervenire possit ante mortem; hoc tamen per accidens est, nec per divinam providentiam intentum: quemadmodū etiam in adulto contingere potest, ut perveniens ad usum rationis, statim peccet mortaliter, & alii invincibiliter distractus, vivat brevissimo tempore, neque excitari possit (in tali distractione positus) ad aliquid præstandum, quo obtineat gratiam penitendi, quod per accidens est, mi-

*Quid Smif.
sing doceat
de p[ar]vulis*

*Prima pars
ejus doctri-
nae.*

Secunda.

nimèque intentum pér divinam providentiam: ne obstat, quod mīnus omnes communis sententiæ Autōres dicerent, Deum velle talem hominem salvum fieri voluntate antecedente; adēque, pér se loquendo, etiam tali homini prouidisse media, ad salutem sufficientia; licet ex aliis causis (quas Deus impēdere non debet) in eāpax reddatur omnis auxiliū actualis, tam remoti, quām proximi ad p̄nitenitatem ante mortem. Usque adhuc Theod. Optimè secundūm communem sententiam, quæ, ueretur ex alibi dicit, verba Apostoli: Qui vult omnes homines salvos fieri, exponit de omnibus hominibus, nemine excepto.

42.
Etiā parvuli per Baptismum perueniunt ad agnitionē veritatis.

Parvuli baptizati ponendi inter fidēles iuxta D. Aug.

Neque huic expositioni repugnat, quod ibidē additur: Et ad agnitionē veritatis venire. Primum; quia largè loquendo de agnitione veritatis, etiam parvuli per Baptismum ad eam perueniunt, dum eis habitualis fides infunditur, ob quod parvulos inter fideles & credentes palam numerat Aug. ut lib. de Pecc. meritis c. 25, quod sic incipit: Proinde parvuli, si per Sacramentum, quod ad hoc divinitus institutum est, in credentium numerum non transeat, profectō in his tenebris remanebant. Et cap. 27. ibi: Quis autem nesciat, credere esse infantibus baptizatis? Item cap. 33. in principio: Deinde, sic consequenter dicit: Deus sic dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam (Iohann. 3. v. 16.) Peritius ergo parvulas esset, nec habuitas vitam eternam, si per Sacramentum Baptismi non crederet unigenitum filium Dei Vbi ergo parvulos ponimus baptizatos, nisi inter fidēles, sicut universa ubique Ecclesia clamat auctoritas? Ergo inter eos qui crediderunt. Ethīcē serm. 14. de Verb. Apost. post medium sic ait: Confutandum Ecclesia antiqua, canonica, fundatissima, parvuli baptizati fidēles vocantur. Et paulò post: Inter credentes igitur baptizatos parvulos numerabis, nec judicare ullo modo aliter audies, si non vīt ēst apertū hæreticū.

Atque ut alia omittant, hanc ipsam Scripturam, de qua in p̄senti tractamus, Aug. lib. 4. contra Julian. c. 8. ad ipsos parvulos extendit, dicens: Cur ergo non sic accipimus, quod dictum est: Qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionē veritatis venire: quomodo & illud accipimus, quod idem dixit Apōst. (Rom. 5. v. 18.) Per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vita? Hos enim omnes vult Deus salvos fieri, & in agnitionē veritatis venire, in quos omnes per unius justificationem gratia perueniunt ad justificationem vita, ne dicatur nobis: Si Deus vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionē veritatis venire, sed ideo non veniunt, quia ipsi nolunt: cur tot millia parvulorū, qui non percepto Baptismate moriantur, non veniunt in regnum Dei, ubi certa est agnitionē veritatis? Nunquid aut homines non sunt, ut non pertineant ad id, quod dictum est, Omnes homines? Igitur, secundūm Augustinum, dicit sententiæ generales & quæ parvulos ac adultos comprehendunt; rametū ipse hoc loco censeat, ly Omnes, non de omnibus simpliciter, sed de omnibus qui salvantur, & veniunt ad agnitionē ve-

ritatis, & justificantur, fore intelligendum. Nam aliquibus interjectis, inquit: sic ergo debet intelligi, quod dictum est: Omnes homines vult salvos fieri &c, quemadmodum intelligitur quod dictum est: Per unius justificationem &c. Quod apostolicum testimonium, si eo modo intelligendum patet, dicas Omnes positos esse pro multis, qui sufficiantur in Christo; multi quippe alii non vivificantur in Christo: restondebitur tibi, sic etiam illi, ob dictum est: Omnes homines vult salvos fieri, & Omnes positos esse pro multis, quos ad istam gratiam vult venire. Ita S. Aug.

Tu diligenter attende, quod non semper in Scriptura ly Omnes, ponatur pro multis. An foris censes, quando Apost. ibidem ut putat Rom. 5. v. 12. ait: Propterēa sicut per unius hominem peccatum in hunc mundum intravi, & per peccatum mors & ita in omnes homines mors pertransi, in quo omnes peccaverunt; censens, inquit, ly Omnes, positum esse pro multis, & non pro omnibus simpliciter? similiter, dum v. 18. dicitur: sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem &c. clarum est, quod ly Omnes, positum sit pro omnibus simpliciter. Scriptura diceret: Deus omnes homines salvos facit, labens admirerem, & nemo dissentit, ly Omnes, positum esse pro multis, & non pro omnibus simpliciter, cum manifeste constet ex Scriptura non omnes simpliciter salvati; sed cum dicat: Deus omnes homines vult salvos fieri, alio cum communiōri sententia ly Omnes positum esse pro omnibus simpliciter, juxta alibi dicta. In p̄sentiārum sufficit ad propositum nostrum, nec Augustinum, nec aliquem alium doctorem gravem ab illa sententia: Deus vult omnes homines salvos fieri, parvulos ullo modo excipere, quod modicumque illud signum, Omnes, distribuerunt.

Deinde (inquit S. Aug. sup. n. 174.) erit si demus illud: Ad agnitionem veritatis venire, ad solos adultos pertinere, non ideo precedet illa sententia de iisdem solis intelligi debet; quemadmodum & illud Mar. 16. v. 16. Qui credidit & Baptizatus fuerit, salvus erit, si de iolis adultis intelligatur quoad priorem partem; non ideo etiam quoad posteriorem, quin ex illo loco recessis Baptismi pro parvulis colligatur, ut p̄petet apud Aug. differentem contra Pelagianos, licet ipse utrumque, nempe & credere (habere) & baptizari, ad parvulos etiam extendat, ut patet ex locis allegatis: nimirum quia generali sententiæ Scripturæ singulis pro sua capacitate sunt accommodanda; atque ita cum parvulis omnes sint capaces salutis, ipsi comprehendorunt illa generali sententia: Vult omnes homines salvos fieri, etiam illi: Vult omnes ad agnitionem veritatis venire, de actuali agnitione intellecta, non comprehendantur. Ita Theod.

Pergamus ad peccatores nondum obdulentes & execratos. Hi omnes duplice genitio gratia. Undā, quā à novis peccatis abstinent; altera, quā à veteribus emergant. Primam adesse cuiusvis peccatori, docet S. Aug. l. 3. de l. arb. c. 18. prout quis enim peccat in eo, quod nullo modo possit ari & peccatur autem, caveri igitur potest. Caveri in-

Sed ibi ly
Omnes
non incli-
gis de om-
nibus sim-
pli-
citer.

men non posset, si saltem sufficiens gratia non aderet. Et c. 19. cum verò ubique sit presens, qui multis modis per creaturam sibi domino servientem orans vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligenter exhortetur, consonantem adjuvet, exaudi deprecantem non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras; sed quod negligis querere, quod ignoras: neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volenter sanare contemnis. Ista tua propria peccata sunt. Eadem inservit libro de nat. & grat. post exortam hæresim Pelagianam conscripto, & ad ea comprobanda subjungit c. 67. Ita & exhortatio sum, quantum potui, ad rectè vivendum, & gratiam Dei non evanesci, sine qua nostra humana jam contenebrata atque vititata illuminari non potest & sanari. Constat quoque hæc de vera Christi gratia esse intelligenda.

Allud Aug. testimonium habes l. 50. Homil. homil. 12. Cum per Dei adjutorium in potestate tua sit, utrum consentias diabolo, quare non magis Deo, quamvis obtemperare deliberas? si enim solus diabolus datus confilium & Deus taceret, haberes quo exsas posse. Cum vero Christus tibi & conscientia tua contradicat, & per Scripturas divinas audias in Ecclesiæ, quod non debas facere malum; quare eligis mortem & deseris vitam, & magis vis sequi diabolum ad luxuriam, quam obtemperare Christo, qui te invitat ad vitam eternam? rogo ergo vos fratres charissimi, quae Satanus seducit ad peccandum, cum Deus puerum homini in potestate non consenserit Satanus? et enim à dextris quadammodo pricipiens Deus, à misericordia seducens Satanus, bono in medio confutus. Cor quod inclinatur ad diabolum, quare non magis erigitur ad Deum? non enim diabolus cognoscit, sed suadendo nocturne extorquet a nobis conscientiam, sed petit. Nos diabolum non adjuvemus, & vincimus. Dat quidem ille confilium, sed Deo auxiliante, nostrum est vel eligere, vel respire quod suggeri.

47. De peccatore quoque ita loquitur in Ps. 91.
Si quid boni fecerit, ego feci, dicit. Si quid mali fecerit, querit quem accuset, ne confiteatur Deo. Et quid est, querit quem accuset? si non est valde impius ad manum Satanam habet, quem accuset. Satanus fecit, dicit, ipse mihi persuasit. Quasi Satanus habet potestatem cogendi. Astutiam suadendi habet, sed si Satanus loqueretur & taceret Deus, haberet unde te excusares. Modo aures tuae posita sunt interuentum Deum, & suggesterent serpentem. Quare huic fledum, hinc avertuntur? non cessat Satanus suadere malum, sed nec Deus cessat admonere bonum. Satanus autem non cogit invitum: in tua potestate est consondere, aut non consentire. Si aliquid persuadente satana mali feceris, dimite Satanam, accusa te, ut accusatione tua Dei misericordiam meraris.

Item in Ps. 7. sub finem: Nihil possunt impiorum valere blasphemie, qui volentes excusare facinora sua volunt sua culpa tribuire, quod peccati: hoc est, malum sua culpa tribuere culpam suam: itaque aut fortunam aut fatum inventiunt, quod accusent; aut diabolum, cui non consentire in nostra potestate esse reluit, qui nos fecit. Dat igitur etiam Deus gratiam sufficientem à novis peccatis abstineendi

peccatoribus, alias non esset in potestate eorum non consentire. Ne dicas, ait Aug. in Ps. 7. non possum tenere & portare & frangere carnem meam: adjuvaris ut possis. Nemo ergo dubitet de gratia sufficiente obvia peccatori ad nova peccata declinanda.

48. Quod quoque Deus det gratiam peccatori à vesteribus emergendi, & vele poenitendi, patet ex poenitentia præcepto: Deus enim impossibilis habet gratiam poenitentia. D. Aug.

Non igitur Deus impossibilita jubet, sed jubendo admetit, & facere quod possis, & petere quod non possis. Ergo alterutram est in peccatoris potestate: nam si neutrum posset, sicut non monet, ut facias quod non potes facere, ita etiam non morneret ut petas, quod non potes petere: alias ridiculè monet.

Imò præcepta levia sunt teste S. Aug. de perfect. justitiae c. 10: Nec aliud ob causam Scriptura commemorat, non esse gravis divina præcepta, nisi ut anima, qua illa gravis sentit, intelligat se nondum accepisse vires, quibus talia sunt præcepta Domini, qualia commendantur, levia scilicet atque suavia, & ror gemitu voluntatis, ut impetrat donum facilitatis. Si putaret S. Doctor peccatorem, ne orationis quidem faciendo vires accepisse; quemadmodum non monet, ut qui needum potest implere præceptum, vires postulet, ita etiam præterberet, quid illi agendum sit, qui orandi vires non habet. Hoe nulquam facit, ergo existimat nulli deesse vires ad orandum. Nec mirum, Deus enim, ut ait S. Aug. tr. 7. in Joannem, legem & misericordiam in lingua portat. Noli timere, ne implere legem non possis. Fuge ad misericordiam, & obtinebis poenitentia gratiam; nam gratia non separatur à præcepto, imò hoc anteverit juxta illud S. Leonis de Pali. Juste nobis instat præcepto, qui præcurrit auxilio.

49. Quod si singulis omnibus poenitentia vel novi peccati declinandi gratiam deesse peccatori, cum solis naturæ viribus non possit, is erit sub impotentiâ insuperabilis voluntatis, qua exequatur à peccato, sicut ignorantiæ invincibilis juris positivi, juxta illud S. Aug. l. 3. de lib. arb. c. 18. Nec habet in potestate, ut bonus sit, sive non vivendo qualis esse debeat, sive videntio & non valendo esse, qualem debere se esse videt. Homines quoque & qualiter se excusat credunt, dum non potuerunt, sicut dum non cognoverunt. Qui nihil audiverunt de Christo, excusantur ab insidelatatis peccato: pariter excusari deberent, si post audienciam non accepissent gratiam sufficiemtiam credendi in Christum. Ignorantia enim illa non minus est peccati originalis, quam impotentiâ hæc: legem enim existente & obligantem homo innoxens non ignorasset.

50. Si quoque S. Augustino credas. de spir. & litt. c. 36. homo lapillus non peccat, estò perfectè non observet præceptum: Non concupisces, & diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. & hoc idè, quia non potest illa præcepta perfectè servare defectu cognitionis & gratia sufficiens,

S. Aug.
cientis, quā privatus est in pœnam peccati originalis. Unde quod homines tam perfectè Deum non diligant, culpæ non deputat; sed, si dici potest, quādam justitia minor huic vita competens, quā justus ex fide vivit, quāvis peregrinus à Domino: & ideo per fidem ambulans, nondum per speciem, non absurdè dicitur etiam ad istam pertinere, ne pœcat: neque enim si esse nondum perfecta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plena perfectaque debetur, jam culpa deputandum est. Aliud est enim totam nondum asequi charitatem, aliud nullam sequi cupiditatem. Quare debet homo, quamvis longe minus amet Deum, quam eum potest amare conspiciens, nihil tamen appetere illicitum. Perfectum amorem ait Aug. in illa vita complebitus, cum videbimus facias ad faciem. Et paulo post: Et pœcsum: non concupisces: ad illam vitam jam immortalem pertineat: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Ad hanc autem: non regnet pœcum in vesti mortali corpore ad obediendum desiderii ejus. Ad illam immortalem, non concupisces: ad istam post concupiscentias tuas non eas his constitutis pœcum erit homini ex fide viventis, aliquando alicui cogitatione illicita consentire, quia haber gratiam sufficientem ad non consentendum. Non est pœcum cognitionem illicitam habere, aut indeliberatè concupiscere, quia homo lapsus non habet gratiam sufficientem ad non cogitandum, nec concupiscentiam ordinariè loquendo.

S. Prosper.
51.
Peccatores nondum obdurati, sape habent gratiam poenitendi. Volumus, inquit S. Aug. ferm. de tempore, Charitatem vestram suggerere, qualiter obdurationem istam debeat accipere. Primo hoc fideliter & firmiter credat dilectio vestra, quia nunquam prius Deus deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur. Cum enim & semel & secundū & tertīū unusquisque gravis pœcata commiserit, expectat tamen illum Deus, sicut per Prophetam dicit, ut convertatur & vivat. Unde S. Prosper. S. Prosp. ad cap. 11. gall. cum . . . aliquos à Deo aut traditos desiderii suis, aut obduratos legimus, aut relictos; magnis pœcatis suis hoc eos meruisse profitemur. Igitur non obdurate passim Deus tribuit gratiam ad poenitendum, quam obdurate sape subtrahit.

Dei considera bonitatem & misericordiam Dei in peccatores. Quid tam longanimum, ait Aug. enarr. in Pla. 102, quid tam multum in misericordia Peccatur, & vivitur; accidunt peccata, augetur vita: blasphematur quotidie, & facit somnum suum oriri super bonos & malos. Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad penitentiam, vocat beneficis creatura, vocat impertiendo tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correctionem, vocat per misericordiam consolationis, longanimitatem & multam misericordiam. Sed observa, ne, longitudine misericordia Dei male uendo, tu tibi thesanizies, quod ait Apost. iram in die ira, & revelationis justi iudicij Dei. Et conc. 2. in Pl. 58. Si nolis curari vulnus tuum, admonet ut cureris: & aversum revocat, & refugientem quo-

dammōd ad se redire compellit & attrahit. In omnibus implet quod dictum est: misericordia ejus perveniet me. Hæc est gratia sufficiens ad posse tendum.

Hinc liquet, quod per peccatores dumtaxat stet, quo minus convertatur; nam postquam dixisset Aug. peccatores divine gratiae pluri perfundi, subdit sub finem in Pl. 63: Numquid non constili corrigendi, & mutanda vita male in bonam? non est locus, non est tempus? nonne, si vis, modò sit quid empirius es ut facias? qua emplastrum quæsturis es? ad quos inde navigaturus? quam navim preparatus? ecce, cum loquimur cor: & factum est, quod tam saepe & tam diu clamatur ut fiat, & quod aeternam pœnam patitur, si non fiat. Praeciatè quoque S. Prosp. in rem nostram l. 2. de voe. genit. c. 26. de pœcotorum justificatione disputans ait: Gratia quidem Domini in omnibus justificationibus principali pœnitentia, suadendo exhortationibus, monendo exempli, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corque ipsum illuminando, & fidei affectionibus imbuedo. Sed etiam voluntatis hominis subiungitur ei, atque conjungit, qua ad hoc prædictis est excitata præstat, ut divinitus in se cooperetur opere, & incipiat exercere ad munus, quod supererno nomine conceperit ad studium; le sua habens mutabilitate, si deficit: de gratia operatione, si proficit. Quæ opitulatio per immutabiles, sive occultos, sive manifestos omnibus adhibetur. & quod à multis resolutur, ipsorum est nequit, quod autem à multis suscipiunt, & gratiam divinam, & voluntatis humanae.

Videamus an etiam bonus & misericordus Deus sit infidelibus. Quoad Judæos tam peccatores quam justos veteris Legis, si Aug. in Psalms consulens, sape ex eo colliguntur, sufficiens adfuisse tam Judæis, quam Davidi. Certe lex vetus quæ talis non sufficiens Judæis ad bene agendum & præcepta implenda; sicut nec lex Euangælica sufficiens Christianis: sunt enim tantum adiutoriorum aliquotrum, de quo tam grave & diuturnum bellum fuit cum Pelagianis. Gratiam, inquit S. Aug. lib. 4. ad Bonif. c. 11. diversis locutionibus. Pelagiani nolunt, nisi legem videri, ut videlicet ad faciendum quod cognoverimus, sed ad cognoscendum quid faciamus, nos Deus adjuvare credamus. Gratiam à lege distingue, tradit S. Aug. de genit. & lib. arb. c. 18. Cum dicitur diligamus invictum lex est. Cum dicitur, quia dilectio ex Deo est, gratia est. Sapientia quippe Dei, legem & misericordiam in lingua portat, unde scriptum est in Psalmo: eternum benedictionem dabit, qui legem dedit.

Hæc gratia Judæis parata præveniens erat, non ita adjuvans. Sic doceat S. Aug. epist. 89. Lubet ideo, ut facere iusta conati, & nostra infirmitate sub lege fatigari, adiutoriorum gratia posse vivemus. Et pauci interjeclis. Qui enim Deus dicit: adiutor meus es, confitetur se illi impletum quod iussit: sed ab eo, qui iussit, adiutorium possum, ut possit. Ex quibus collige adiutoriorum proprie-

esse respectu voluntatis jam volentis & consonis, sed adhuc infirmæ: quæ ut posse id quod voluit, gratia debet adjuvante robatur. Nam ut ait S. Doctor serm. 3. de Verb. Apost. cap. 10. Volo ut velis, sed non satis ut velis, adjurandus es ut plenè velis, & imples quod velis. Et serm. 13. de verb. Apost. cap. 2. doceat datam esse legem, ut medicus, id est gratia adjuvans quaeretur. Rursum Epist. 144. ad Anastasiū: lex itaque docendo & jubendo, quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut querat demonstrata infirmitatem salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non potest. Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat spiritum largiorum. Propterea quæst. 55. super Exod. ait: datum sille Iudeis legem: ut de sua infirmitate aque peccatis per legem convincerentur, & lex ille fuerit Pedagogus, à quo perducerentur ad gratiam. Illa enim perducentia fieri nequit sine gratia: nam teste S. Prospero ad cap. 8. Gall. sine gratia nemo currit ad gratiam.

Datur ergo gratia præveniens, ut nos perducatur ad gratiam adjuvantem, quod facit hoc S. Aug. Conc. 27. in Ps. 118. Ad hoc... data est lex, ut te de magno parvulum faceret, ut te ad faciendam legem vites de te non habere monstraret: ac sic opis indigenz & egenus ad gratiam constringeret & clamaret: misere mei Domine. Igitur idcirco data est lex Iudeis, ut continuo gratia præveniente instruatur, & conuentur eam implere: cumque viderit se nondum posse, adjuvantem gratiam imploraret, per quam possint: atque adeò scopum & finem legis postulare. Hoc sufficit, ut homo dicatur esse sub lege: non vero requiriatur, ut omni omnino gratia nudetur, quia secundum S. Aug. Epist. 19. illi sunt sub lege, quibus lex dominatur, sive quos reos facit lex non impletu legem suam ut notat tr. 3. in Joān. Facti erant homines sub lege non impletu legem. Qui enim legem implet, non est sub lege sed cum lege. Sub gratia vero est ille, cui gratia dominatur, id est, qui per gratiam legem implet. Quod S. Aug. ex his Apost. Verbis confirmat, l. de grat. & lib. arb. c. 12. Peccatum enim vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia. Est ergo sub lege non excludit omnem gratiam, sed tantum adjuvantem, eamque efficacem.

De hac intelligi debent testimonia August. quibus docet legem sine gratia prævaricatores efficeret quia illa gratia efficax per culpam hominis negligenter vel repellentis priorem gratiam, absit. Colligo ex lib. de grat. & lib. arb. cap. 4. si dixerit, volo servare, sed vincor à concupiscentia mea: respondet Scriptura libero ejus arbitrio, quod iam superius dixi: noli vinci à malo, sed vincere in bono malum: quod tamen ut sit, adjuvat gratia, quia nisi adjuverit, nihil lex omni, nisi virtus peccati. Et cap. 10. Quando autem cognoscit homo peccatum, si non adjuvet gratia, ut cognitum caveatur, sine dubio lex iram operatur... hoc autem dixit, quia ira Dei major est in prævaricatore, qui per legem cognoscit peccatum, & tamen facit. Iterum serm. 3. de

verb. Apost. cap. 10. Vis videre quid valeat sine spiritu adjuvante littera jubens? . . . virtus autem peccati lex.

Uti Iudeis, ita infidelibus reliquis Deus providet de gratiis sufficientibus, quibus si bene uterentur, tandem proximam tum fidei tum salutis consequenda potestatem acciperent. S. August. cum Manichaeis disputans, & lumen gratia cum solis luce comparans li.

1. de gen. contra Manich. cap. 3. inquit: solis istius lumen non illuminat omnem hominem, sed corpus hominis & mortales oculos, in quibus nos vincunt aquilarum oculi, qui solem istum melius quam nos dicuntur afficere. Illud autem lumen non irrationalium animalium oculos pascit; sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibilium rerum & temporalium se ad ejus præcepta servanda convertunt. Quid omnes homines possunt, si velint: quia illud lumen omnem hominem illuminat, venientem in hunc mundum. Igitur omnes homines etiam infideles gratiam accipiunt, qua volendi potestarem conferat. Quapropter Ly. si non conjungit August. euā lumine, sed eum voluntate; quia per hanc stat, quid multi præcepta non servent. Idem repetit S. Doctor l. i. retract. c. 10. Verum est enim omnino omnes homines hoc posse, si velint: sed preparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere Charitatis, ut possint. Quæ ultima verba significant, per gratiam, & non per naturam effici tum primam boni voluntatem, tum robustiorem aliam, quam proximamente mandata implentur. Idem August. expos. 1. in illud Psalm. 18. Non est qui se abscondat à calore ejus, inquit: Cum auctem Verbum etiam caro factum est, & habitavit in nobis, mortalitatem nostram suscipiens, non permisit ullam mortalium excusare se de umbra mortis; & ipsam enim penetravit Verbi calor.

Generaliter quoque loquitur, l. de catechiz. Per hanc rudibus c. 26. A quo interiit, hoc est aenīs semper liberari, Deus misericors volens hominēs liberare si possunt ab interiitu.

sibi ipsi non sint inimici, & non resistant misericordia Creatoris sui, misit unigenitum filium suum. Magistro consonat. Discipulus S. Prosp. lib. 2. de voc. gent. cap. 19. eius titulus:

S. Prosp.

Deus pro omni tempore vult omnes homines salvos fieri, aut generalibus donis aut etiam peculiaribus. cap. 23. Prater illam generalē gratiam parcūs atque occultius omnium hominum cor da pulsantem, excellentiōe opere, largiore munere, potentiori virtute vocatio specialis exercitur. cap. 25. Sive igitur novissima contempletur saecula, seu prima, seu media, rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semper voluisse. Et hoc non aliunde monstratur, quam de iis beneficis eaque providentia Dei, quam universis generationibus communiter atque indifferenter impendit. Igitur impedit Infidelibus.

Quis non videat ex his & pluribus, infidelibus & quæ ac aliis concedi gratiam, quæ remotam falem fidei & salutis capessendæ posterior.

Tom. II.

G

rior.

58.

rior. Externa enim non pulsat occultius hominum corda, neque est Verbi calor, nec omnem infidelibus exultationis occasionem adimit, cum non tribuat potestatem ad fidem & salutem pervenendi: tne, si sola gratia externa Adamo fuisse concessa, non omnem illi occasionem exultationis ademisset, quia perseverandi potestatem non contulisset.

Frequenter
conjugitur
alicui ex-
terne.
S. Prosp.

Interior illa infidelium gratia frequenter conjugitur cum externa aliqua, v. g. interior gratia fidei cum externa prædicatione. In præteritis faculis, inquit S. Prosper lib. 2. de voc. gent. cap. 4. eius titulus: semper admonuit divina bonitas, homines sui cultus per elementa: sicut populum Israël peculiariter per legem & Prophetas. Et addit mundum ita Domino servisse, ut in paginis elementorum, ac voluminibus temporum communis & publica divina institutionis doctrina legeretur. De illa etiam prædicatione, vocibus & paginis intelligendum est quod ait, Epist. ad Demetriadem: Voces dicentium, & littera paginarum, qua ad eruditio nem audientium vel legentium Deo serviant, non carent ejus virtute, cui serviunt: scilicet interiori Dei gratia, qua conjugitur & vita eis tribuit.

59.
Non est pro-
priè gracia
Christi: i.
S. Prosp.

Gratia illa infidelibus data; non est propriè & strictè gracia Christi: nam hæc Christi Mediatoris cognitionem & fidem involvit. Patet ex S. Prosper. lib. 2. de voc. gent. cap. 17. In extremis mundi partibus sunt aliquæ nationes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit. &c. Quibus tamen illa mensura generalis auxiliū, qua defūper omnibus semper hominibus est præbita, non negatur. Et cap. 18. ita inscribit: Priorib[us] faculis absconditam fuisse gentibus gratiam Christi, non tamen Propheta. Eadem docet S. August. de grat. & lib. arb. 13. loquens de gratia infidelium & inquiens: Naturam estiam cum impis & infidelibus certum est nobis esse communem: gratia vero per fidem Iesu Christi eorum tantummodo est, quorum est ipsa fides. Ideo solet eam vocare gratiam, quæ Christiani sumus; negareque illam infidelibus dicens, ser. 5. de verb. Apost. e. 1. 1. Pagani non habent gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.

Iesu mar-
tis Christi.

Gratia illa est meritis Christi comparata, & redempcio[n]is munus, & hoc sensu potest dici gratia Christi, sive gratia per Christum; quia tamen S. August. aliter usurpat illam vocem, melius dicitur gratia ex Christo, vel gratia Dei. Non quoddam gratia Christi non sit gratia Dei, sed quia peculiari nomine appellatur gratia infidelium, & generale vocabulum quasi proprium sibi vendicat. Quo eriam modo S. August. distinguit fidem Dei & fidem Christi, cum in Cor[n]elio ante adventum S. Petri, fidem Dei, non vero fidem Christi agnoscat. Quia ergo gratia infidelium imperfecta saltem Dei cognitionem involvit, recte gratia Dei appellari potest; sicut gratia Christianorum gratia Christi, quia ejus cognitionem seu fidem involvit.

Generalis illa gratia Dei, quamvis sufficiat, ut homo eam habens suā culpā pereat, non

ramen ut explicetur, cur hi potius ad fidem pertineant, quam illi. Quia licet infideles, non bene illa gratia utentes, majora auxilia accipiunt; tamen multi sunt, qui non utentes, & equidem ex misericordia Dei ad fidem invenerunt. Deinde quāvis majora auxilia accipiunt, non tamen gratiam efficacem, que ex solo Dei arbitrio pender. Recurrentur igitur ad illud Apol. O altitudine Unde S. Prosp. liber. 1. de voc. gent. cap. 21. Si vero queritur, cur Salvator omnium hominum non omnibus dedit hunc sensum, ut cognoscere verum Deum, & essent, id est, permanenter in vero filii epius: quāvis credamus nullis hominibus epi gratia in toto fuisse subtractam (de quo plures in sequentibus differemus) tamen ita forte hoc relatum sit, sicut illud absconditum est: cur antea, omnibus gentibus prætermis, unum populum sit, quem ad veritatis cognitionem erudire, excepto. De quo iudicio Dei si non est conquerendum, multo minus de hoc, quod cum electione omnium gentium geritur, murmurandum est. Quæ enim Deus scilicet se voluit, non sunt scrutanda, quæ autem manifesta fecit, non sunt neganda. Porro manitium est ex prædictis, gratiam sufficientem omnibus infelibus dari.

Paulus Orosius Hispanus Presbyter, quia Africam trahit, ut S. Aug. audiret, & eum interponerio ad S. Hier. profectus est, ut eum de gravissimis questionibus consulere ritque denique, cum ex oriente rediret, Africam Episcopum aperuit, quibus artibus Palæstinæ Synodus Pelagiuss illusset, & præcipiu[m] Auctor fuit renovandi contra illum bellum, evulque hereticis novo decreto condemnante ita scribit haec de re in Apologetico de arbitrii libertate. Miseremur haec est fidelis & indubitate sententia. Nam adiutorium suum, non solum in corpore suo, qui est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratia sua dona largitur, verum etiam universi in mundo gentibus longanimes suam, eternamque contentiam subministrare. Non, ut tu afferis conscipto tuo Cœlestio, cui jam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmata natura contulit est, in solo naturali bono, & in libro ultimi generaliter universi unam gratiam contributam, sed speciatim, quotidie, per tempora, per diuinum momenta, per atomas, & cunctis singulariter manifestare (quod intellige de iis momentis, quibus dæmonis tentatione, vel domestica carnis concupiscentia ad peccandum impelluntur) evidenter declaratum est, nemini hominum deesse adiutorium, praesertim cum & seductor infat, & insit infirmitas.

Dum S. August. dicere videtur, gratiam non omnibus concedi, loquitur de gratia propria & efficaci, vel proxime & abundanter insufficiente. Sic eum intellige serm. 11. de verb. Apost. cap. 4. quando dicit: Communi est omnis natura, non gratia, nam cap. 5. addit: Quæ facti sumus populus ejus & oves pasca qui per Iesum Christum Dominum nostrum. Sic quoque intellige Episcopos Africanos in Sardinia exules, dum inquirunt in Epist. Synod.

51. fides: De gratia vero non dignè sentit, quisquis eam patet omnibus hominibus dari: cum non solum non omnium sit fides, sed adhuc nonnullae gentes inventantur, ad quas Fidei predicatio non pervenit. Beatus autem Apostolus dicit: quomodo invocabus, in quem non crediderunt: aut quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo autem audiunt sine predicante? non itaque gratia omnibus datur, quandoquidem ipsius gratia participes esse non possum, qui fides non sunt, nec possunt credere, ad quas inventus ipse fidei auditus minimè perverteret. Prater hanc gratiam perfectam, est alia imperfecta, quæ solum imperfectum elicit voluntatis confessum, quæ conceditur omnibus, qui, cum fidem non sint complexi, aliquam tamen eius suscipientem voluntatem vel instinctum habuerunt. Audite S. Aug. l. 1. ad Simp. qu. 2. Incepit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo, vel interna vel externa admonitione mortis ad fidem. Sed inter se quibus articulis temporum, vel celebrationis Sacramentorum gratia plenior & evidenter insinuatur. Non enim Catechumeni non credunt, aut vero Cornelius non credebat Deo, cum elemosinis & orationibus dignum se praberet, cui angelus misericorditer: sed nullo modo ista operaretur, nisi ante credidisset: nullo modo autem credidisset, nisi res seruit per ipsa mentis, vel manifestioribus per sensus corporis admonitionibus vocaretur ead: sicut ergo incubationes quadam fidei conceptionibus similares: non tam solum concipi, sed etiam nasci possunt, ut ad vitam perveniant aeternam. Variae igitur sunt admonitiones, quibus homo ad cognitionem Dei, antequam suscipiat fidem Christi, vocatur.

52. In paginis praesequitur Dei cognitio saltem, quæ pium spiritus voluntatis motu praedicit: & quia supernaturals est, ad fidem veluti quadam ejus inchoatio inducit. Loterim aliud est fidem inspiratio, aliud inchoata fides: nam haec voluntatis consensum, & fidei inchoatoe actum significat: illa vocationem tantum internam. & quamvis in spiratio pluribus detur, paucioribus tamen inchoata fides. Tenuior genitum, uberior Judæorum sub veritate lege gratia. Ita S. Prosp. l. 2. de voc. gent. c. 4. sed ne in præterita quidam fecerit haec eadem gratia (qua post Domini nostri Iesu Christi Resurrectionem abiqua diffusa est, & de qua scriptum est: exuerunt coruscationes tua orbi terra) defuit mundo. Quamvis enim specialiter cura atque indulgentia Dei populum Israheliticum confit electorum remnesque alii natum sicut viae ingredi, hoc est secundum propriam permissionem sibi vivere voluntatem, non ita secundum aeternam Creatoris bonitas ab illis hominibus erit, ut eos ad cognoscendum se atque metuendum nullis significacionibus admoneret. Addit gratiam uberiorem. Judeis concessam non obseruare temuorem gentibus datum: Sicut enim illa gratia largitas, quæ in omnes gentes novissime effluxit, non evanescit eam, quæ super unum Israhel sublege voravit. Et ut ostendatur quo sensu gentes iste dicantur derelictæ, subdit: Qui quidem in comparatione electorum (id est Judæorum) videntur abjecti: sed nunquam sunt manifestis occultisque beati.

Restant exercitati & obdurati, & nec his negatur à Deo gratia sufficiens. Exercitatio & obduratio hujus virtutis est imperfecta tantum, & multum distat ab obduratione damnatorum. Illa est hujus inchoatio tantum & initium, teste S. Augustini in Psal. 6. Post med. ubi ait: Sunt enim tenebrae exteriore, quæ magis ad diem judicii pertinere intelliguntur, ut penitus extra Deum sit, quisquis dum tempus est, corrigi noluerit. Penitus enim esse extra Deum, quid est nisi esse in summa cœcitate? tum additum in hac vita summæ illius cœcitatris inchoationem tantum, & initium reperi. Obduracione suo modo comparari potest confirmationi Sanctorum in gratia: sicut enim haec non excludit omnem interiorum tentationem à viatore, ut Apostoli exemplo constat; ita nec illa omnem gratiam internam removet. Imò confirmati in gratia imperfectum quandoque consensum præsentis tentationi, qui sit veniale peccatum. Quidni ergo obduratorum haec vita imperfecte quandoque assentiantur gratiæ? ipse Pharaon, cum esset obdurus, teste S. Aug. ser. 88. de temp. quoties afflictus est, humiliter supplicavit, unde habuit gratiam, quæ liberas quadam velleitates, seu complacentias excitavit. S. Thomas qu. 24. de veritate, art. 1. in corp. ait: obdurateum eum esse, qui non de facilis posset cooperari ad hoc, quod exeat de peccato. Et hoc est obstinatio imperfecta, quæ aliquis potest esse obstinatus in statu viae: dum scilicet habet aliquis ista firmatam voluntatem in peccato, quod non surgunt motus ad bonum, nisi debiles. Hi equidem motus sunt gratiæ sufficientes, ut homo cœcitatatem suam & obstinationem excusat non possit. Ita docet (post Aug. expos. i. in Psal. 18. Non permisit ullum mortali excusare se de umbra mortis &c.) S. Prosp. l. 2. de voc. gent. cap. 13. Quæ beneficia (gratiæ) licet obdurateis nihil remedii & emendationis attulerint, probant tamen aversionem eorum non divinae suisse constitutionis, sed propria voluntatis. Quod paulo ante in Cain ostenderat dicens: cum ergo talis ad Cain loqueretur Deus: numquid ambiguum est voluisse eum, & quamvis ad medendi modum sufficiebat egisse, ut Cain ab illo impietas favore resipisceret? sed malitia pertinax inde facta est inexcusabilior, unde debuit esse corractor.

65. Exeuctionem obduratorum, petitam ab potentia bene agendi, nullam esse ostendit S. Aug. l. 3. de lib. arb. cap. 19. dicens: Nulli enim homini ablatum est scire utiliter querere, quod insilliter ignorat, & humiliiter confunditam esse imbecillitatem: ut quareanti & confusenti ille subveniat, qui nec errat, dum subvenit, nec laborat. Et in Pl. 58 sub finem, probans Omnipotenti Medico nihil esse insanabile, obdurateum ita alloquiuit: Sed eti nos curari vulnus tuum, admonet ut cureris, & adversum revocat, & refugientem quadammodo ad se redire compellit & attrahit. In omnibus implet quod dictum est: misericordia ejus præveniet me. Nempe ut opem Dei, quam implorare admonetur, petere possit. Hoc posse præstat gratia sufficientis orandi, Oratione ritè adhibita, obtinebuntur ulteriores & ubiores gratiæ, donec obdura-

tio tollatur, & causa ejus. Quæ hæc? S. Thomas: 1. dist. 40. q. 4. a. 2. ait: Dicunt sancti communiter Dionysius, Augustinus, & Anselmus, quod causa, quare iste non habet gratiam, est: quia ipse noluit accipere, & non quis Deus noluit daret quia lumen suum omnibus offert, quod tamen ab omnibus non percipitur. De Daemonibus perfectè obduratis nemo dixerit, non possunt, quia nolunt: sed potius, nolunt, quia non possunt.

66.
Sed solam difficultatem.
S. Aug.

Obdurati & exacerbati peccant quoties precepta non servant, licet observantia sit ipsis difficultis, & careant potentia proximâ servandi. Cœcitas cordis, ait Aug. lib. 1. oper. imperf. si peccatum non esset, in justè argueretur: arguitur autem justè ubi dicitur: Pharisæe cace, & alii plurimi divinorum eloquiorum locis. Et l. 5. contra Jul. c. 3. Cœcitas cordis, quam solus removet illuminator Deus, & peccatum est, quo in Deum non creditur, & pœna peccati, quâ cor superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum malo aliud caci cordis errore committitur. Si peccant exacerbati, igitur habuerunt gratiam sufficientem peccatum vitandi: & potentiam sufficientem, licet non proximam. Angeli certè viatores, & Protoparentes in statu innocentiae, licet creari in amore actuali casto, eguerunt adiutorio, quo daretur perseverandi potentia: alias sine culpa non perseverassent, excusat per impotentiam perseverandi. Homini ergo laplo, & multiplieiter vulnerato à fortiori ad executionem serviret impotentia vitandi peccati, si subset.

67.
Adiutorium
Angeli boni
& hominis
S. Aug.

Queres, quod fuerit illud adiutorium sufficientens Angelorum in vita & Protoparentum? Resp. gratia sanctificans. Quærit S. Aug. l. 2. de civit. c. 9. An sancti Angeli, quem habent Creatorem naturæ, eundem habeant bona voluntatis Autorem, per spiritum sanctum in eis charitate diffusa? supponit hic Angelos habuisse voluntatem bonam. Sed controversia, an hæc fuerit potentia voluntatis, an potius aequalis volitio deliberata? Aliqui hoc dicunt, alii illud. In Theol. nostra Sacrament. p. 3 d. 6. lec. 5. conclus. 3. tetrigimus punctum hoc ex S. Aug.: qui postquam l. 12. de Civit. c. 6. 7. 8. disseruerit de mala voluntate malorum Angelorum, assignat causam ejus deficientem ipsam potentiam voluntatis seu liberum arbitrium. Jam effectus seu actus voluntatis est volitio, igitur S. Aug. per malam voluntatem intelligit volitionem malam & actum demeritorium. Pergit c. 9. ad voluntatem bonam bonorum Angelorum, quarens causam ejus efficientem. Unde & hic intelligit S. Aug. per voluntatem bonam volitionem bonam, quam vocat: amorem, amorem castum, quo boni & meliores fiant: hoc autem fit per opera meritoria, non per potentiam aut habitum. Uno verbo S. Aug. utitur verbis significantibus amorem actualiem. Et quia l. de corr. & grat. c. 11. utitur verbis significantibus amorem habitualem, & gratiam habitualem, quia nunquam dicit, quod Angelus aut homo illi adiutorio poterunt dissentire, resistere &c. quia ponit adiutorium illud stabile, in quo permaneatur; cum auxilium aquale ad singulos actus detur novum: quia sic

S. Aug. intellexerunt ejus discipuli & theologi principes: quia nihil obstat illi intelligentia: id est intelligi potest adiutoriorum habitus, per adiutoriorum finis quo non, de quo Aug. inquit: Tunc ergo dederant homini Deus benum voluntatem (amorem actualē ealrum) in illa quæcumque fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adiutorium gratia habitualis, finis quo in eo non posset permanere, si vellet. Præter hoc adiutoriorum gratia habitualis, & illuminationem intellectus, homo integer non egebat gratiam voluntariam.

Homo lapsus autem eā indiget Aug. telle, unde ad sufficientem homini laplo datur, ut precedentibus late probatum. Modò licet cum Paulo Orosio concludere. Evidenter probatum est, nemini homini deesse Dei adiutorium perfectum cum & seductor instat, & insit infinitas. Licet cum Seraphico Bonaventura 2. d. 8. q. 2. nostram sententiam ita in pelagiano batchlocernere: Hoc sicut quid decipit Pelagium, quod libertum arbitrium nunquam destituitur omni gratia gratis data, & ipse posse gratia attribuit ipsi natura, superbia enim exacerbatus necivit distinguere in dona naturalia & gratuita. Addatur & hoc B. Hildeberti epist. 33. Officissima est hominibus gratia Dei, & velut in eorum iurata obsequiam.

Sit ergo relolario finalis: tam adultis quam parvulis omnibus datur gratia sufficientis, sepius à Deo non negatur; adultis quidem in leprosis, parvulis autem in aliis, licet non omnibus derur proximè sufficientis, ut nec omni tempore remotè sufficientis, ut edidero Concl. sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO II.

Deus non dat omnibus media proximè sufficientia ad salutem, ut nec omni tempore remotè sufficientia; sed solùm aliquando pro loco & tempore, ita ut si homo illis bene uteretur, daret ulteriora auxilia usque ad illud, quod proximè sufficienter.

I. Innocentius X. Bullâ: Cum occasione, has propositionem: Interiori gratia in statu naturali lapsæ nunquam restituitur, hereticam declaravit, & uti talem damnavit. Igitur, secundum fidem Catholice, interiori gratia in statu naturali lapsæ aliquando restituitur. Nec idem (ut bene advertit Censura Lovaniensis Alerat. 4.) Vtla Dei vocatio delusoria est; neque enim illa sit ullâ intentione ac fine, quam ut convertatur quicunque aut converti possit. ac debet; & si vocanti non obtineretur, inexcusabilis heteria, ad Evidentem (ut ait Censura Duaceolis Alerat.) Vocationis divina primus finis est hominis conversionis, etiam si illa non sequatur. Quod enim quicunque vocatus non convertatur, propria ipsius malitia impunitandum est; quod autem convertatur, vocantis levitati & potentia adscribendum est. Quod probat in celo.

Voluntas
mala quid
S. Aug. est
volitio ma-
la: & vo-
luntas bona
volitio bona